

Effect van bestaansonzekerheid op de veiligheidsbeleving: Wat is de rol van concrete angst en diffuse angst?

Effect of livelihood insecurity on the perception of safety: What is the role of concrete fear and diffuse fear?

Eline Popken

Augustus 2025

Master Sociologie

Rijksuniversiteit Groningen

Begeleider: Rita Smaniotto

Referent: Rudi Wielers

Samenvatting

Deze scriptie onderzoekt de invloed van bestaansonzekerheid op de veiligheidsbeleving, met specifieke aandacht voor de rol van concrete angst en diffuse angst. Bestaansonzekerheid wordt hierbij gedefinieerd als economische onzekerheid, bestaande uit zowel het huidige inkomen als ervaren toekomstzekerheid. Eerder onderzoek laat zien dat de veiligheidsbeleving niet uitsluitend wordt bepaald door objectieve omstandigheden die leiden tot concrete angst, maar ook door sociale en psychologische factoren die diffuse angst versterken. Dit onderzoek richt zich daarom op de vraag in hoeverre inkomen en toekomstzekerheid samenhangen met de veiligheidsbeleving, en welke rol concrete angst en diffuse angst daarbij spelen.

Voor dit onderzoek is gebruikgemaakt van data uit het LISS-panel. Op basis van een steekproef van 636 Nederlandse huishoudhoofden zijn ordinale logistische regressieanalyses uitgevoerd. Hierbij is stapsgewijs gekeken naar de invloed van inkomen en toekomstzekerheid op de veiligheidsbeleving, en in hoeverre deze relatie verklaard kan worden door buurtkenmerken, slachtofferschap en diffuse angst.

Er werd verwacht dat bestaansonzekerheid een negatieve invloed zou hebben op de veiligheidsbeleving. Daarbij werd aangenomen dat inkomen vooral samenhangt met concrete angst via buurtkenmerken en slachtofferschap, en dat toekomstzekerheid voornamelijk invloed uitoefent via diffuse angst. De resultaten laten zien dat zowel inkomen als toekomstzekerheid samenhangen met de veiligheidsbeleving. Respondenten met een hoger inkomen en meer toekomstzekerheid voelen zich gemiddeld veiliger. Deze relaties worden grotendeels verklaard door buurtkenmerken en diffuse angst. Mensen met een lager inkomen en minder toekomstzekerheid, geven vaker aan dat zij wonen in buurten met ongunstige kenmerken en ervaren meer diffuse angst, wat de veiligheidsbeleving negatief beïnvloedt. Slachtofferschap blijkt daarentegen geen rol te spelen in het verklaren van de invloed van bestaansonzekerheid op de veiligheidsbeleving.

Dit onderzoek laat dus zien dat bestaansonzekerheid de veiligheidsbeleving beïnvloedt via verschillende mechanismen, waarbij vooral diffuse angst en buurtkenmerken van belang zijn.

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Definities	6
1.3 Bestaande inzichten en de bijdrage van dit onderzoek.....	7
1.4 (Sociologische) relevantie.....	11
2. Theoretisch kader	12
2.1 Concrete angst	13
2.2 Diffuse angst	14
2.3 Rol van bestaansonzekerheid	15
2.4 Hypotheses.....	17
3. Methode.....	19
3.1 Dataset en steekproef.....	19
3.2 Operationalisaties	22
3.2.1 Veiligheidsbeleving	22
3.2.2 Inkomen.....	22
3.2.3 Toekomstzekerheid.....	23
3.2.4 Buurtkenmerken: overlast in de buurt en sociale cohesie	24
3.2.5 Slachtofferschap	25
3.2.6 Diffuse angst	26
3.2.7 Geslacht.....	26
3.2.8 Leeftijd.....	27
3.2.9 Partner.....	27
3.2.10 Thuiswonende kinderen	27
3.3 Analyse opzet	27
4. Resultaten	30
4.1 Beschrijvende resultaten.....	30
4.1.1 Beschrijvende statistieken.....	30
4.1.2 Correlaties	31
4.1.3 Variabele inkomen	32
4.2 Regressieanalyse resultaten.....	37
4.2.1 Regressieanalyse inkomen.....	37
4.2.2 Regressieanalyse toekomstzekerheid	39
4.2.3 Regressieanalyse totaal model	40
5. Conclusie en discussie	45
5.1 Terugkoppeling vraagstelling.....	45

5.2 Vergelijking met eerder onderzoek.....	46
5.3 Beperkingen	48
5.4 Aanbeveling voor vervolgonderzoek.....	49
6. Bronvermelding	50
7. Bijlagen.....	57
7.1 Non-respons	57
7.1.1 Veiligheidsbeleving	58
7.1.2 Inkomen.....	58
7.1.3 Toekomstzekerheid.....	58
7.1.4 Overlast in de buurt	58
7.1.5 Sociale cohesie.....	59
7.1.6 Slachtofferschap	59
7.1.7 Diffuse angst	60
7.1.8 Geslacht.....	60
7.1.9 Leeftijd.....	60
7.1.10 Partner.....	61
7.1.11 Thuiswonende kinderen	61
7.2 Representativiteit dataset.....	61
7.3 Wijzigingen.....	62
7.3.1 Inkomen.....	62
7.3.2 Toekomstzekerheid.....	62
7.3.3 Overlast in de buurt	62
7.3.4 Sociale cohesie.....	63
7.3.5 Slachtofferschap	63
7.3.6 Diffuse angst	63
7.3.7 Geslacht.....	64
7.3.8 Leeftijd.....	64
7.4 Verdeling variabelen.....	64
7.4.1 Veiligheidsbeleving	64
7.4.2 Inkomen.....	65
7.4.3 Toekomstzekerheid.....	65
7.4.4 Overlast in de buurt	66
7.4.5 Sociale cohesie.....	66
7.4.6 Slachtofferschap	67
7.4.7 Diffuse angst	67
7.4.8 Geslacht.....	68
7.4.9 Leeftijd.....	68
7.4.10 Partner.....	69
7.4.11 Thuiswonende kinderen	69

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De veiligheidsbeleving van mensen is een belangrijk maatschappelijk thema dat in Nederland voortdurend de aandacht krijgt. Eens in de twee jaar wordt deze beleving gemeten via de Veiligheidsmonitor, een grootschalig onderzoek onder de Nederlandse bevolking. Uit de meest recente gegevens van de Veiligheidsmonitor uit 2023 blijkt dat ruim 15% van de mensen zich weleens onveilig voelt in eigen buurt, en dat 35% van de Nederlanders zich in het algemeen weleens onveilig voelt (Akkermans et al., 2024). Tegelijkertijd laten recente cijfers een positieve ontwikkeling zien rondom het thema veiligheid. Het aantal geregistreerde misdrijven is tussen 2010 en 2024 met 20% gedaald, van ruim 1 miljoen naar ongeveer 800.000 misdrijven (CBS, 2025a). Ook is de algemene onveiligheidsbeleving gedaald. Sinds het hoogtepunt in 2005 is deze met 30% afgenomen (Akkermans et al., 2024).

Ondanks deze positieve ontwikkelingen blijft het thema relevant aangezien 35% van de Nederlanders zich weleens onveilig voelt, en dit omvat meer dan één op de drie mensen. De veiligheidsbeleving is van groot belang omdat het niet alleen schadelijke gevolgen heeft voor mensen zelf, maar ook voor de maatschappij. Gevoelens van onveiligheid kunnen er bijvoorbeeld voor zorgen dat de kwaliteit van leven sterk wordt aangetast. Mensen slapen slechter of ervaren grote mate van stress. Ook leidt het voor de samenleving tot minder sociaal vertrouwen, afnemende sociale cohesie en minder sociale controle. Deze negatieve gevolgen ondermijnen de bereidheid van mensen om op elkaar te letten of elkaar te helpen. Dit zijn bovendien omstandigheden waarin overlast of criminaliteit makkelijk kan ontstaan en voortbestaan (Jackson, 2006). Er kan hierdoor een vicieuze cirkel ontstaan waarin gevoelens van onveiligheid zichzelf kunnen versterken. Dit maakt het van belang om inzicht te krijgen in de factoren die de veiligheidsbeleving beïnvloeden.

Nog een thema dat in de afgelopen jaren steeds meer de aandacht krijgt, is bestaansonzekerheid. Dit thema staat steeds meer centraal binnen het maatschappelijk en politiek debat. De prijzen van onder andere boodschappen, energie en brandstof zijn in de afgelopen jaren flink gestegen, wat de bestaanszekerheid van meer mensen onder druk zet. Deze prijsstijging (inflatie) wordt elke maand gemeten ten opzichte van dezelfde maand

een jaar eerder. Bijvoorbeeld in 2022 was er sprake van een uitzonderlijk hoge inflatie, met in december het hoogtepunt van maar liefst 14,5% (CBS, 2025b). Door deze stijging in consumentengoederen en diensten, hebben steeds meer mensen moeite om rond te komen. Momenteel verkeren ruim één miljoen mensen in Nederland (6,1% van de bevolking) in een situatie waarin zij onvoldoende inkomen hebben om rond te komen en volwaardig deel te nemen aan de maatschappij (CBS et al., 2023). Daarnaast zijn er ook andere maatschappelijke ontwikkelingen die de bestaanszekerheid onder druk zetten. Denk bijvoorbeeld aan immigratie en de vergrijzing die de vraag naar financiële ondersteuning, zoals de bijstand en de AOW vergroten. Of processen zoals digitalisering en automatisering waarbij werkzaamheden worden vervangen en banen worden geschrapt (Goderis & Verbeek-Oudijk, 2024).

Juist in een tijd waarbij de bestaanszekerheid van steeds meer mensen onder druk komt te staan, is het interessant om te onderzoeken wat de invloed is van bestaansonzekerheid op de veiligheidsbeleving. Dit onderzoek zal zich daarom richten op welke wijze bestaansonzekerheid van invloed is op de veiligheidsbeleving en welke factoren hier een verklarende rol in spelen.

1.2 Definities

Hoewel veel mensen bij bestaansonzekerheid direct denken aan het hebben van onvoldoende financiële middelen, gaat het om meer dan alleen inkomen. Er bestaat echter geen eenduidige definitie van wat bestaansonzekerheid precies inhoudt. Volgens het CBS (2024b) betekent bestaanszekerheid dat mensen beschikken over voldoende middelen en mogelijkheden om in hun primaire en secundaire levensbehoeften te voorzien én de ervaring hebben dat zij dat kunnen blijven doen. Dit impliceert dat bestaansonzekerheid niet alleen draait om de huidige situatie, maar ook om de toekomstzekerheid. De Raad voor Volksgezondheid & Samenleving (2024) zijn van mening dat bestaansonzekerheid een combinatie is van onzekerheid over financiën en inkomen, huisvesting, gezondheid, mogelijkheid tot ontwikkeling en het sociale netwerk. Niet alleen het inkomen, maar ook bredere dimensies worden hierin meegenomen. Het Sociaal en Cultureel Planbureau (z.d.) noemt bestaansonzekerheid een tekort aan financiële middelen in het 'hier en nu'. Echter, zij benoemen ook dat deze definitie bestaansonzekerheid niet volledig omvat.

Bestaansonzekerheid reikt dus breder dan alleen het hebben van onvoldoende financiële middelen, en heeft betrekking op onzekerheid binnen meerdere leefgebieden. Vanwege de inhoudelijke variatie in definities van bestaansonzekerheid, is in dit onderzoek gekozen om de focus uitsluitend te richten op de economische dimensie van bestaansonzekerheid. Economische onzekerheid is namelijk een vast component binnen vrijwel alle definities en omschrijvingen van bestaansonzekerheid.

Dit onderzoek definieert economische onzekerheid als de blootstelling van mensen aan tegenslagen en hun vermogen om hier mee om te gaan en zich te herstellen. Daarbij zijn zowel de huidige financiële positie als de verwachte toekomstige stabiliteit van belang (Bossert & D'Ambrosio, 2013). Wanneer iemand nauwelijks een financiële buffer heeft en slechts net in staat is om de vaste lasten te betalen, kan elke onverwachte gebeurtenis het levensonderhoud onder druk zetten. Bestaansonzekerheid heeft dus betrekking op de huidige situatie, maar ook het ervaren van onzekerheid of angst om in een kwetsbare positie terecht te komen, zelf wanneer er nog geen sprake is van objectieve tekorten (Bossert & D'Ambrosio, 2013). Met andere woorden, bestaansonzekerheid gaat niet alleen over het huidige inkomen, maar ook over de zorgen die mensen hebben over mogelijke toekomstige financiële tegenslagen (Rohde et al., 2016). In dit onderzoek verwijst de term bestaansonzekerheid daarom naar economische onzekerheid, dat zowel het huidige inkomen als het gevoel van zekerheid over de toekomst omvat.

De veiligheidsbeleving is een makkelijker definieerbaar concept. Binnen het thema veiligheid wordt onderscheid gemaakt tussen objectieve en subjectieve componenten. Objectieve veiligheid heeft betrekking op feitelijke, meetbare gegevens zoals criminaliteitscijfers en geregistreerde incidenten. Subjectieve veiligheid draait daarentegen om de persoonlijke beleving van veiligheid, het onveiligheidsgevoel en de angst voor criminaliteit (Pleysier, 2011). Wanneer in dit onderzoek wordt gesproken over de veiligheidsbeleving, wordt daarmee de subjectieve veiligheid bedoeld.

1.3 Bestaande inzichten en de bijdrage van dit onderzoek

Eerder onderzoek heeft waardevolle inzichten opgeleverd in de factoren die de veiligheidsbeleving beïnvloeden. Vaak staat hierin de zogenoemde fear of crime paradox

centraal (Pantazis, 2000). Deze paradox verwijst naar het verschil tussen objectieve veiligheid en de manier waarop mensen veiligheid ervaren. Met andere woorden, ook in situaties waarin de objectieve veiligheid groot is, kan de veiligheidsbeleving toch laag zijn. Dat komt doordat de veiligheidsbeleving niet alleen wordt bepaald door de objectieve veiligheid, maar ook door sociale en persoonlijke factoren.

Een belangrijk objectief kenmerk is de buurt waarin iemand woont (Skogan & Maxfield, 1981; Maas-de Waal, 2002; Oppelaar & Wittebrood, 2006; Scarborough et al., 2010). Mensen die wonen in buurten met bijvoorbeeld achterstallig onderhoud, een gebrek aan sociale controle of hoge criminaliteitscijfers, geven vaker aan zich onveilig te voelen dan mensen in buurten met betere kenmerken. Ook slachtofferschap blijkt een belangrijke factor te zijn (Skogan & Maxfield, 1981; Stafford & Galle, 1984; Russo & Roccato, 2010). Mensen die slachtoffer zijn geworden van criminaliteit ervaren doorgaans meer angst dan mensen die dit niet hebben meegemaakt.

Toch wordt de veiligheidsbeleving niet volledig verklaard door deze objectieve omstandigheden, zoals de fear of crime paradox benadrukt. Gray et al. (2011) introduceren daarom een andere benadering en maken onderscheid tussen twee vormen van angst, namelijk concrete angst en diffuse angst. Concrete angst verwijst naar gevoelens die ontstaan uit directe dreigingen, zoals onveiligheid in de buurt of slachtofferschap. Diffuse angst daarentegen gaat over een meer algemeen gevoel van onrust en angst, los van een specifieke gebeurtenis of situatie. Dit onderscheid is relevant voor dit onderzoek omdat het inzicht biedt in de verschillende mechanismen waarmee bestaansonzekerheid de veiligheidsbeleving kan beïnvloeden.

Daarnaast speelt het begrip kwetsbaarheid een belangrijke rol in het verklaren van de veiligheidsbeleving (Skogan & Maxfield, 1981; Hale, 1996; Pantazis, 2000; Jackson, 2009). Kwetsbaarheid kan zowel objectieve kenmerken omvatten, zoals fysieke weerbaarheid of het vermogen om te herstellen van schade, als de subjectieve beleving van kwetsbaarheid (Jackson, 2009). Mensen die verwachten veel te kunnen verliezen en weinig controle ervaren over het voorkomen van die verliezen, ervaren een sterkere dreiging. Dit betekent dat ook zonder feitelijke risico's gevoelens van onveiligheid kunnen ontstaan, puur op basis van het ervaren van onzekerheid en controleverlies.

Samengevat laat bestaand onderzoek zien dat de veiligheidsbeleving wordt beïnvloed door verschillende determinanten. Enerzijds spelen objectieve factoren een rol die leiden tot concrete angst. Anderzijds dragen meer diffuse, algemene gevoelens van onrust en angst bij aan hoe veilig mensen zich voelen.

Kijkend naar de definitie van bestaansonzekerheid, die zowel het huidige inkomen als toekomstzekerheid omvat, lijkt het erop dat concrete angst sterk samenhangt met inkomen. Mensen met een lager inkomen ervaren hun buurt vaker als onaantrekkelijk en onveilig dan mensen met een hoger inkomen (Kamphuis et al., 2010). Buurten met veel inwoners met beperkte economische middelen hebben doorgaans hogere criminaliteitsniveaus (Chamberlain & Hipp, 2015). Dit beeld wordt bevestigd door cijfers van het CBS (2023), waaruit blijkt dat mensen met een laag inkomen twee keer zo vaak overlast ervaren in hun woonomgeving dan mensen met een hoger inkomen. De overlast betreft zaken zoals rondhangende jongeren, dronken mensen op straat, verwarde personen, drugsgebruik of lastiggevallen worden op straat.

Voor slachtofferschap geldt dat mensen met een laag inkomen een grotere kans lopen om slachtoffer te worden, vooral van vermogenscriminaliteit (Levitt, 1999). Daarnaast hebben mensen die wonen in sociaal-economisch achtergestelde wijken een verhoogd risico op slachtofferschap (Van Wilsem et al., 2006). In deze wijken komen delicten zoals inbraak, diefstal, geweld en vandalisme vaker voor. Dit sluit aan bij cijfers van het CBS (2023), waaruit blijkt dat 23% van de mensen uit huishoudens met een laag inkomen slachtoffer is geweest van één of meerdere delicten, zoals geweld, diefstal, inbraak of vernieling. Bij mensen met een inkomen boven de armoedegrens ligt dit percentage op 16%. Op het gebied van online slachtofferschap is een vergelijkbaar patroon zichtbaar. Mensen met een laag inkomen zijn vaker slachtoffer van online delicten, zoals fraude, bedreiging of stalking. In totaal gaf 22% van deze groep aan slachtoffer te zijn geweest, tegenover 14% van de mensen met een hoger inkomen.

Buurtkenmerken en slachtofferschap hebben een duidelijke negatieve invloed op de veiligheidsbeleving, waarbij bestaansonzekerheid via deze mechanismen doorwerkt. Uit de bestaande literatuur blijkt dat inkomen vooral samenhangt met deze factoren (Kamphuis et

al., 2010; Chamberlain & Hipp, 2015). Daarom wordt in dit onderzoek aangenomen dat inkomen de belangrijkste determinant is voor concrete angst.

Diffuse angst wordt daarentegen versterkt door de angst om grip te verliezen op de huidige economische situatie, zelfs als daar op dat moment nog geen directe aanleiding voor is. Ook zonder huidige tekorten kan de angst voor verlies leiden tot diffuse angst (Kopasker et al., 2018). Gevoelens van angst en stress worden veroorzaakt door de ervaren dreiging, en niet noodzakelijkerwijs door de daadwerkelijke economische situatie (Sweet et al., 2013). Hieruit kan worden opgemaakt dat diffuse angst, anders dan concrete angst, vooral samenhangt met toekomstzekerheid. Dit uitgangspunt wordt in dit onderzoek ook gehanteerd.

Mensen in bestaansonzekerheid kunnen in het algemeen als meer kwetsbaar worden beschouwd. Dit komt niet alleen door hun lagere inkomen, maar ook door de onzekere positie waarin zij verkeren met betrekking tot hun toekomstige financiële situatie. Daarom wordt in dit onderzoek verondersteld dat mensen in bestaansonzekerheid een lagere veiligheidsbeleving hebben dan mensen zonder deze onzekerheid. Deze lagere veiligheidsbeleving komt niet voort uit slechts één component van bestaansonzekerheid, maar uit beide aspecten.

Samenvattend laat bestaand onderzoek zien dat zowel objectieve determinanten, zoals buurtkenmerken en slachtofferschap, als diffuse angst de veiligheidsbeleving beïnvloeden. Dit onderzoek beoogt te laten zien dat bestaansonzekerheid op verschillende manieren samenhangt met beide vormen van angst. Een laag inkomen lijkt vooral gerelateerd aan concrete angst via ongunstige buurtkenmerken en een grotere kans op slachtofferschap. Toekomstzekerheid lijkt daarentegen diffuse angst te versterken. Bestaansonzekerheid beïnvloedt de veiligheidsbeleving dus vermoedelijk via verschillende mechanismen.

Omdat kwetsbaarheid zowel via het huidige inkomen als via toekomstzekerheid kan verlopen, ligt de nadruk in dit onderzoek niet op kwetsbaarheid. In plaats daarvan wordt gefocust op de manier waarop bestaansonzekerheid samenhangt met concrete en diffuse angst, en hoe deze angsten de veiligheidsbeleving beïnvloeden. De hoofdvraag van dit onderzoek luidt dan ook: *"Hoe hangen huidig inkomen en toekomstzekerheid samen met de*

veiligheidsbeleving, en in hoeverre worden deze relaties verklaard door concrete en diffuse angst?’

1.4 (Sociologische) relevantie

Dit onderzoek is relevant omdat het twee onderzoeksvelden met elkaar verbindt, namelijk bestaansonzekerheid en de veiligheidsbeleving. Eerder onderzoek laat zien dat mensen met een lager inkomen en een onzeker toekomstperspectief zich vaker onveilig voelen. Door onderscheid te maken tussen concrete angst en diffuse angst, verdiept dit onderzoek het inzicht in de manier waarop bestaansonzekerheid de veiligheidsbeleving beïnvloedt.

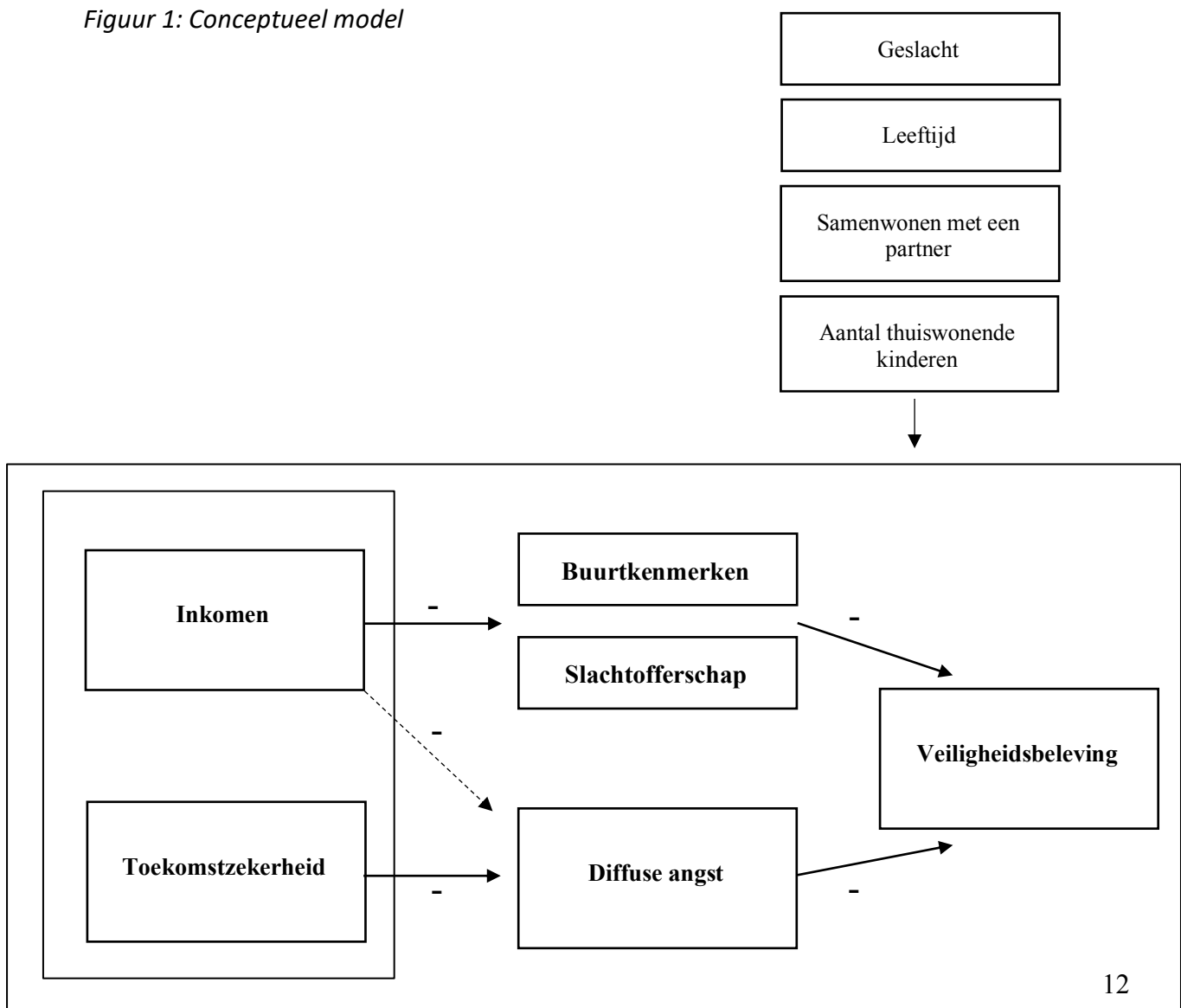
Binnen de sociologie staan enkele thema's centraal, waaronder ongelijkheid. Hoe ontstaat ongelijkheid en hoe beïnvloedt ongelijkheid het gedrag van mensen in de samenleving? Dit onderzoek sluit hier op aan, omdat het laat zien hoe ongelijkheid in de vorm van bestaansonzekerheid samenhangt met de veiligheidsbeleving. Bestaansonzekerheid gaat niet alleen over het inkomen van mensen, maar ook over hun gevoel van zekerheid over de toekomst. Door het verschil tussen concrete en diffuse angst te onderzoeken, wordt duidelijk op welke manieren ongelijkheid zich vertaalt naar gevoelens van onveiligheid. Hiermee helpt dit onderzoek beter te begrijpen hoe ongelijkheid in inkomen en zekerheid doorwerkt in andere aspecten van het dagelijks leven.

2. Theoretisch kader

In dit onderzoek staat de vraag centraal op welke manier bestaansonzekerheid de veiligheidsbeleving beïnvloedt. Bestaansonzekerheid bestaat uit twee componenten, inkomen en toekomstzekerheid. Beide componenten kunnen op verschillende manieren samenhangen met concrete angst en diffuse angst, die de veiligheidsbeleving op hun beurt beïnvloeden.

In dit hoofdstuk wordt het conceptueel model (figuur 1) stap voor stap uitgewerkt. Allereerst wordt ingegaan op de rol van concrete angst, in de vorm van buurtkenmerken en slachtofferschap, op de veiligheidsbeleving. Vervolgens wordt de aandacht gericht op diffuse angst. Daarna wordt besproken hoe de twee componenten van bestaansonzekerheid hun invloed uitoefenen op deze mechanismen. Tot slot wordt toegelicht waarom in dit onderzoek is gekozen voor de controle variabelen die worden meegenomen.

Figuur 1: Conceptueel model

2.1 Concrete angst

Concrete angst wordt beïnvloed door de buurt waarin iemand woont. De fysieke en sociale kenmerken van een buurt bepalen namelijk hoe veilig mensen zich voelen. Zo speelt sociale cohesie een cruciale rol. In buurten waar bewoners elkaar kennen of regelmatig contact hebben, voelen de bewoners zich doorgaans veiliger (Oppelaar & Wittebrood, 2006). Dit komt omdat de kans groter is dat mensen elkaar ondersteunen en een gezamenlijke verantwoordelijkheid nemen voor de buurt. Wanneer iemand bijvoorbeeld overlast veroorzaakt of zich vreemd gedraagt, grijpen buren in buurten met meer sociale cohesie sneller in. Wanneer mensen het idee hebben dat er wordt opgetreden tegen overlast, dat er “een oogje in het zeil wordt gehouden”, versterkt dit het vertrouwen in de buurt en daarmee de veiligheidsbeleving (McGarrell et al., 1997). Het is dus niet alleen de feitelijke criminaliteit die telt, maar ook hoe bewoners de sociale dynamiek van hun buurt interpreteren.

Omgekeerd geldt dat een gebrek aan sociale cohesie kan leiden tot gevoelens van onveiligheid. In buurten met achterstallig onderhoud, zichtbare wanorde en een lage mate van sociale cohesie, voelen mensen zich sneller onveilig (Maas-de Waal, 2002; Scarborough et al., 2010). Vervuilde straten, leegstaande gebouwen of graffiti op de muur fungeren als signalen van verval in een buurt. Deze signalen wijzen erop dat de regels in de buurt minder strikt worden nageleefd. Volgens de zogeheten broken windows theory kan dit soort wanorde de indruk wekken dat criminaliteit in de buurt hoog is of dat ingrijpen door buurtbewoners niet gebeurt (Keizer et al., 2008). Zulke signalen door ongunstige buurtkenmerken vergroten hiermee de concrete angst.

Daarnaast speelt slachtofferschap een belangrijke rol in het beïnvloeden van concrete angst. Mensen die slachtoffer zijn geworden van criminaliteit voelen zich vaak onveiliger dan mensen die dit niet hebben meegemaakt. Zij ervaren situaties sneller als bedreigend en hebben een verhoogde risicoperceptie (Stafford & Galle, 1984). Door deze verhoogde risicoperceptie verandert hun blik op de wereld. Wat voor de één een onschuldig steegje lijkt, voelt voor een slachtoffer als een dreigende plek. Hierdoor passen slachtoffers hun gedrag aan. Ze gaan bijvoorbeeld 's avonds niet meer alleen de straat op, vermijden drukke

plekken of houden hun tas steviger vast. Op die manier proberen ze grip te houden op hun eigen veiligheid (Skogan & Maxfield, 1981).

Toch blijkt dat dit gevoel van onveiligheid na verloop van tijd weer kan afnemen. Vooral mensen die recent slachtoffer zijn geworden, voelen zich minder veilig en hebben een verhoogde risicoperceptie (Russo & Roccato, 2010). Na een tijd weten mensen de controle weer terug te vinden en zal hun veiligheidsbeleving weer toenemen (Shippee, 2012). Kortom, recentelijk slachtofferschap heeft een groot effect op de veiligheidsbeleving, maar dit effect neemt na verloop van tijd ook weer af.

Naast het zelf slachtoffer zijn, kan ook het indirect meemaken van slachtofferschap invloed hebben op hoe mensen de veiligheid ervaren (Skogan & Maxfield, 1981). Dit betekent dat mensen zich onveiliger kunnen voelen wanneer zij anderen slachtoffer zien worden of hierover berichten horen. Hierbij speelt de media een steeds grotere rol. Media-aandacht voor misdaad kan het gevoel van onveiligheid versterken, ongeacht de werkelijke criminaliteitscijfers. Sensationele berichtgeving kan een vertekend beeld van de daadwerkelijke dreiging geven, wat de angst bij burgers vergroot (Oppelaar & Wittebrood, 2006). Ook deze vorm van slachtofferschap kan van invloed zijn op de risicoperceptie van mensen (Jackson, 2009). Toch wordt indirect slachtofferschap niet meegenomen in dit onderzoek. Er is geen duidelijk bewijs dat bestaansonzekerheid daadwerkelijk leidt tot een grotere kans op indirect slachtofferschap. Daarnaast zijn ook de onderzoeksresultaten over indirect slachtofferschap niet eenduidig. Zo vonden bijvoorbeeld Cook en Fox (2011) geen duidelijk verband tussen indirecte slachtofferschapservaringen en de veiligheidsbeleving.

2.2 Diffuse angst

Hoe veilig mensen zich voelen, wordt niet alleen bepaald door directe ervaringen met criminaliteit. Ook bredere gevoelens van onrust en onzekerheid spelen een grote rol. Sommige mensen voelen zich angstig, zonder ooit slachtoffer te zijn geweest of daadwerkelijk met criminaliteit te maken te hebben gehad. Die angst hoeft dus niet altijd te ontstaan door iets concreets. We noemen dit diffuse angst, een algemene, vaak vage angst die doorwerkt in hoe veilig iemand zich voelt. Diffuse angst ontstaat bijvoorbeeld door

zorgen over grote thema's als de economie, het functioneren van de overheid, stijgende kosten of onzekerheid rondom sociale voorzieningen (Britto, 2015).

Deze diffuse angst heeft directe gevolgen voor hoe mensen hun omgeving ervaren. Als iemand zich zorgen maakt over de toekomst en het gevoel heeft de controle te verliezen, verandert ook de manier waarop die persoon signalen interpreteert. Oftewel, hun risicoperceptie verandert. Ze schatten risico's groter in en situaties worden sneller als bedreigend gezien (Farrall et al., 2007). Zo kan een groep jongeren op straat of een onbekende in de buurt al snel als gevaarlijk worden gezien, terwijl dat objectief gezien misschien helemaal niet zo is. De diffuse angst werkt dus als een soort bril waardoor mensen naar de wereld om hen heen kijken. Het is niet per se de situatie zelf die bedreigend is, maar de onderliggende onrust maakt dat mensen sneller in dreiging denken. Dit betekent dat angst voor criminaliteit en de veiligheidsbeleving niet altijd voortkomt uit echte onveilige situaties, maar ook een uiting kan zijn van diffuse angst (Hollway & Jefferson, 1997).

2.3 Rol van bestaansonzekerheid

Concrete angst als gevolg van buurtkenmerken en slachtofferschap blijkt veelal samen te hangen met het inkomen. Mensen met een laag inkomen hebben vaak weinig keuze als het gaat om waar ze wonen. Omdat zij minder te besteden hebben, komen ze vaker terecht in buurten waar de koopprijs of de huur lager is. Deze buurten brengen vaak ook nadelen met zich mee. Er is doorgaans meer sprake van overlast en wanorde (Scarborough et al., 2010). Wie minder geld te besteden heeft, kan zich dus geen veiligere of beter onderhouden buurt veroorloven. In deze minder welvarende buurten ontbreekt het vaak aan voldoende voorzieningen of sociaal kapitaal om problemen zoals criminaliteit effectief aan te pakken (Chamberlain & Hipp, 2015).

Een voorbeeld hiervan is te zien bij jongeren. Wanneer jongeren in buurten opgroeien waar weinig voorzieningen beschikbaar zijn, zoals een sportclub is waarbij zij kunnen aansluiten, of er niemand is die hen in de gaten houdt, neemt de kans toe dat zij op straat gaan rondhangen. Hierdoor kan er overlast ontstaan of raken ze betrokken bij criminaliteit.

Daarnaast ervaren mensen in armere buurten hun buurt vaker als onaantrekkelijk en onveilig. Dit wordt deels veroorzaakt door de lage sociale cohesie, maar ook door objectieve

kenmerken van de buurt. Denk hierbij aan een lage verkeersveiligheid, weinig beschikbare voorzieningen en een slechte uitstraling van de buurt (Kamphuis et al., 2010).

Werkloosheid speelt ook een belangrijke rol. Onderzoek laat zien dat werkloosheid zelfs een sterkere voorspeller is van criminaliteit in buurten dan armoede zelf (Dollar et al., 2019).

Werk zorgt namelijk niet alleen voor inkomen, maar ook voor structuur in het dagelijks leven. Iemand die dagelijks opstaat om te gaan werken, ontwikkelt discipline en een ritme. Zonder werk valt die structuur weg. Dat kan leiden tot verveling of uitzichtloosheid, en dit zijn omstandigheden waarin mensen eerder kunnen kiezen voor crimineel gedrag.

Ook slachtofferschap hangt samen met inkomen. Zoals eerder genoemd hebben mensen met een lager inkomen een grotere kans om slachtoffer te worden van criminaliteit. Dat geldt niet voor alle vormen van criminaliteit, maar vooral bij vermogensdelicten zoals diefstal en inbraak. Denk bijvoorbeeld aan mensen bij wie thuis is ingebroken, of bij wie een fiets is gestolen. Een mogelijke reden hiervoor is dat mensen met een hoger inkomen zich beter kunnen beschermen tegen dit soort criminaliteit. Zij hebben meer geld beschikbaar om te investeren in maatregelen die hun veiligheid vergroten (Levitt, 1999). Zo kunnen ze beveiligingscamera's rond hun huis laten installeren, of hun auto stallen in een afgesloten garage in plaats van op straat. Zulke voorzieningen maken het moeilijker voor criminelen om toe te slaan.

De buurt speelt hierbij opnieuw een cruciale rol. Mensen met een lager inkomen wonen vaker in armere buurten, waar bewoners minder sociaal verbonden zijn (Van Wilsem et al., 2006). Omdat sociale betrokkenheid bijdraagt aan sociale controle, kan een lage verbondenheid het risico op slachtofferschap vergroten.

Inkomen is dus een belangrijke voorspeller als we willen begrijpen waarom mensen een groter risico lopen om slachtoffer te worden. Daarentegen blijkt de component toekomstzekerheid achterwege in deze verklaring. Want de toekomstzekerheid leidt niet automatisch tot meer slachtofferschap, al valt wel op dat mensen die zich zorgen maken over hun financiële toekomst, vaker denken dat ze slachtoffer zullen worden (Caliso et al., 2020). Het gaat hier echter om hun gevoel en niet om daadwerkelijk slachtofferschap.

Waar inkomen vooral samenhangt met concrete angst, wordt diffuse angst juist versterkt in tijden van onrust. Wanneer mensen het gevoel krijgen dat hun zekerheden onder druk staan, kan de angst opkomen dat alles wat ze hebben opgebouwd verloren gaat. Denk aan situaties waarin belastingen stijgen, het moeilijker wordt om een woning te vinden, of de arbeidsmarkt steeds flexibeler wordt. In zulke tijden ontstaat vaak de angst de controle over het eigen leven kwijt te raken (Garland, 2001). Zelfs als er nog geen directe financiële problemen zijn, kan die onzekerheid over de toekomst al genoeg stress en angst veroorzaken (Kopasker et al., 2018).

Learmans (2021) benoemt in zijn boek genaamd 'Gedeelde angsten', dat gevoelens van angst kunnen ontstaan wanneer zogenoemde contingentiedempers wegvallen. Dit gaat om zekerheden in het leven waarop mensen kunnen bouwen, bijvoorbeeld het hebben van een vaste baan, toegang tot goede zorg of het hebben van een stabiel inkomen. Zolang deze zekerheden aanwezig zijn, voelen mensen zich zeker. Het verlies van deze zekerheden kan leiden tot angst. Wanneer mensen onzekerheid ervaren over de toekomst, kan dit dus leiden tot diffuse angst. Dit wijst erop dat toekomstzekerheid vooral invloed uitoefent op diffuse angst, terwijl het huidige inkomen samenhangt met concrete angst.

2.4 Hypotheses

Samenvattend kan worden gesteld dat de veiligheidsbeleving wordt beïnvloed door zowel concrete angst, voortkomend uit buurtkenmerken en slachtofferschap, als door diffuse angst. Deze twee vormen van angst lijken op verschillende manieren samen te hangen met bestaansonzekerheid. Inkomen beïnvloedt vooral de objectieve factoren die leiden tot concrete angst, terwijl toekomstzekerheid vooral samenhangt met diffuse angst. Beide vormen van bestaansonzekerheid lijken dus een negatieve invloed te hebben op hoe veilig mensen zich voelen, maar mogelijk via verschillende mechanismen. Dit leidt tot de volgende hypothesen:

Hypothese 1: Mensen met een lager inkomen hebben een lagere veiligheidsbeleving. Dit komt vooral doordat zij vaker wonen in buurten met ongunstigere kenmerken en vaker slachtoffer worden van criminaliteit. Diffuse angst speelt een minder grote rol.

Hypothese 2: Mensen die zich zorgen maken over hun toekomst hebben een lagere veiligheidsbeleving. Dit komt vooral doordat zij meer diffuse angst ervaren. Slachtofferschap en buurtkenmerken spelen een minder grote rol.

Als deze veronderstellingen kloppen, zou het effect van huidig inkomen op veiligheidsbeleving in kracht moeten afnemen wanneer buurtkenmerken en slachtofferschap worden meegenomen in de analyse. Voor toekomstzekerheid wordt juist verwacht dat het effect grotendeels blijft bestaan. Omgekeerd geldt dat wanneer diffuse angst wordt meegenomen, het effect van toekomstzekerheid afneemt, terwijl het effect van huidig inkomen behouden blijft.

In dit onderzoek worden geslacht, leeftijd, het aantal thuiswonende kinderen, en het samenwonen met een partner opgenomen als controlevariabelen. Bepaalde groepen binnen de samenleving, zoals vrouwen, ouderen en mensen met een laag inkomen, worden vaak als kwetsbaarder beschouwd op het gebied van veiligheid (Hale, 1996; Pantazis, 2000). Het is daarom belangrijk om rekening te houden met geslacht en leeftijd, omdat deze factoren mogelijk invloed hebben op de veiligheidsbeleving. Daarnaast speelt de gezinssituatie een rol. Iemand die alleen woont en een bepaald bedrag te besteden heeft, zal dit anders ervaren dan iemand met hetzelfde inkomen die een partner en kinderen moet onderhouden.

3. Methode

3.1 Dataset en steekproef

Voor dit onderzoek is gebruikgemaakt van gegevens uit het LISS-panel (Longitudinal Internet Studies for the Social Sciences). Het LISS-panel is een online databank die sinds 2007 wordt ingezet voor sociaalwetenschappelijk onderzoek. Voor de oprichting van het panel is in samenwerking met het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) een aselechte steekproef getrokken uit het bevolkingsregister. De geselecteerde mensen zijn benaderd via een brief, gevolgd door een telefoongesprek en/of huisbezoek, met een uitnodiging om deel te nemen aan het panel. Zelfselectie is uitgesloten en alleen mensen die tot de steekproef behoren kunnen deelnemen. Ook mensen zonder computer of internetverbinding kunnen meedoen, doordat zij de benodigde apparatuur en internettoegang in bruikleen krijgen. De oorspronkelijke steekproef in 2007 omvatte 10.000 Nederlandse huishoudens. Uiteindelijk stemde 48% van de benaderde mensen in met deelname, wat resulteerde in een panel van ongeveer 8.000 leden uit bijna 5.000 huishoudens. Sindsdien zijn meerdere aanvullende steekproeven uitgevoerd om de representativiteit van het panel te waarborgen (LISS panel, 2023).

Een deel van de vragenlijsten behoort tot de jaarlijkse *LISS Core Studie*, een longitudinaal onderzoek dat bedoeld is om veranderingen in de levensloop en leefomstandigheden van deelnemers over de tijd te volgen. Naast deze kernstudie worden binnen het LISS-panel maandelijks uiteenlopende vragenlijsten afgenomen voor diverse onderzoeksdoeleinden, variërend van taalwetenschap tot gezondheidszorg. Elke maand ontvangen de panelleden online vragenlijsten met een totale invultijd van ongeveer 60 minuten. Voor elke ingevulde vragenlijst ontvangen zij een financiële vergoeding.

Voor dit onderzoek is gebruikgemaakt van verschillende vragenlijsten uit het LISS-panel, waaronder zowel vragen uit de *Core Studies* als overige vragenlijsten. De afhankelijke variabele, veiligheidsbeleving, en de mediatorvariabele, buurtkenmerken, zijn gemeten met behulp van de vragenlijst *Neighbourhood Perceptions*, die in 2020 is afgenomen. De tweede mediatorvariabele, slachtofferschap, is gebaseerd op de vragenlijst *Conventional and Computer Crime Victimization*, die tussen 2008 en 2018 is afgenomen. Voor dit onderzoek is

gekozen voor de meest recente versie van deze vragenlijst, wat resulteert in een tijdsverschil van twee jaar ten opzichte van de meting van de afhankelijke variabele. Om de richting van de causale relatie te waarborgen, is ervoor gekozen ook de onafhankelijke variabelen ook te baseren op gegevens uit 2018. Dit brengt echter een methodologische beperking met zich mee. Zo blijkt uit eerder onderzoek dat vooral recent slachtofferschap van invloed is op de veiligheidsbeleving (Russo & Roccato, 2010; Shippee, 2012). Op deze beperking wordt nader ingegaan in de discussie.

Onafhankelijke variabele, inkomen, is afkomstig uit de vragenlijst *Background Variables*, evenals de vier controlevariabelen. De onafhankelijke variabele, toekomstzekerheid, is gemeten met behulp van de vragenlijst *Economic Situation: Income*. De mediatorvariabele diffuse angst is gemeten aan de hand van items uit de *Profiles Baseline Questionnaire*, die tussen 2017 en 2019 is afgenomen. Voor dit onderzoek is de versie uit 2018 geselecteerd.

De verschillende vragenlijsten zijn als eerste samengevoegd op basis van het respondentnummer. Totaal omvatte de samengestelde dataset daarmee 11.570 respondenten. Voor de analyse is uitsluitend gebruikgemaakt van respondenten die op alle vragen binnen dit onderzoek antwoord hebben gegeven. Echter, niet alle vragenlijsten uit het LISS-panel zijn onder alle panelleden uitgezet. Daardoor heeft niet elke respondent de geselecteerde vragen voor dit onderzoek beantwoord. Daarom zijn alleen de respondenten geselecteerd die zijn uitgenodigd voor álle vragenlijsten die in dit onderzoek zijn gebruikt. Na deze selectie bevatte de dataset 1.128 respondenten.

Vervolgens is gekeken naar het aantal missende waarden (item non-respons). Alleen de respondenten die op alle vragen een antwoord hadden gegeven, zijn meegenomen in de analyse. Een overzicht van de missende waarden per variabele is te vinden in tabel 1. Hieruit is af te lezen dat voor inkomen, toekomstzekerheid en slachtofferschap een relatief hoog aantal respondenten geen antwoord heeft gegeven op tenminste één vraag. Dit kan mogelijk zijn gekomen omdat dit thema's zijn die voor mensen gevoelig liggen. In bijlage 1 wordt nader ingegaan op deze missende waarden. Respondenten die op tenminste één vraag geen antwoord hebben gegeven, zijn verwijderd. Hierdoor bevatte de dataset 926 respondenten.

Tabel 1: Overzicht item non-respons

<i>Variabele</i>	<i>Code naam variabelen</i>	<i>Item non-respons</i>
Veiligheidsbeleving	sr20a007	0
Inkomen	Nettohh_f	87
Toekomstzekerheid	ci18k261	131
Slachtofferschap	ac18f094 t/m ac18f101	55
Buurtkenmerken (sociaal)	sr20a008 t/m sr20a012	0
Buurtkenmerken (fysiek)	sr20a047 t/m sr20a058	36
Diffuse angst	pq18a020, pq18a022, pq18a024 & pq18a028	16
Geslacht	Geslacht	0
Leeftijd	gebjaar	0
Aantal thuiswonende kinderen	Aanttalki	0
Samenwonend met partner	Partner	0

$N = 1.128$

Tot slot zijn uitsluitend huishoudhoofden meegenomen in dit onderzoek. Het huishoofd binnen het panel refereert naar het lid dat namens het huishouden de meeste achtergrondinformatie over het huishouden verstrekt. Binnen het LISS-panel kunnen meerdere personen uit één huishouden deelnemen aan dezelfde vragenlijst. Wanneer meerdere leden van een huishouden worden opgenomen in de analyse, is de kans groot dat hun antwoorden niet onafhankelijk van elkaar zijn. Dit kan de betrouwbaarheid van de analyse aantasten. Door alleen de huishoofden mee te nemen, is gepoogd om afhankelijkheid tussen de respondenten te voorkomen. Na de selectie van huishoofden, bevatte de definitieve dataset voor dit onderzoek 636 respondenten.

Door het selecteren van alleen de huishoudhoofden in de dataset, zijn de resultaten mogelijk niet meer volledig representatief voor het gehele LISS-panel of de totale Nederlandse bevolking. Om inzicht te krijgen in mogelijke vertekeningen die uit deze selectie voortkomen, zijn de verdeling van achtergrondkenmerken van de respondenten vóór en na de selectie vergeleken. De resultaten hiervan zijn opgenomen in bijlage 2. Deze vergelijking laat zien dat de selectie van huishoudhoofden heeft geleid tot een steekproef die minder

representatief is voor de oorspronkelijke populatie. Dit geldt met name voor vrouwen en mensen met een partner, die in de uiteindelijke steekproef ondervertegenwoordigd zijn. Ook jongeren en huishoudens met kinderen zijn in iets mindere mate ondervertegenwoordigd. Op deze beperking wordt nader ingegaan in de discussie.

3.2 Operationalisaties

3.2.1 Veiligheidsbeleving

De afhankelijke variabele, veiligheidsbeleving, is gemeten aan de hand van een vraag uit de studie *Neighbourhood Perceptions*. De vraag luidde: "Hoe veilig voelt u zich in uw buurt wanneer u 's avonds alleen in uw buurt loopt?" De antwoordmogelijkheden waren: (1) zeer onveilig, (2) een beetje onveilig, (3) een beetje veilig en (4) zeer veilig. Deze vraag maakt deel uit van een bredere set vragen over veiligheid, waaronder ook een vraag over veiligheidsgevoelens overdag. Voor dit onderzoek is ervoor gekozen om uitsluitend de avondsituatie te gebruiken. Hale (1996) benoemt in zijn overzicht van literatuur over fear of crime dat de meeste onderzoeken gebruikmaken van een enkelvoudige indicator van angst. Vaak betreft dit varianten van de vraag "Hoe veilig voelt u zich als u 's avonds alleen in uw buurt bent?" of "Is er hier in de buurt een plek waar u zich 's nachts onveilig voelt om te lopen?" Ook recent onderzoek naar veiligheidsbeleving maakt gebruik van vergelijkbare meetinstrumenten (bijvoorbeeld Chataway & Bourke; Köber et al., 2022).

De variabele veiligheidsbeleving is in dit onderzoek behandeld als ordinale variabele, omdat de antwoordmogelijkheden een duidelijke volgorde hebben, maar de afstanden tussen de categorieën niet per se gelijk zijn.

3.2.2 Inkomen

Het inkomen van de respondenten is gemeten met een vraag uit de studie *Background Variables*. De variabele meet het netto maandinkomen van het huishouden. Het betreft een samengestelde variabele, gebaseerd op het opgegeven maandinkomen van alle leden binnen het huishouden. Op basis van het opgegeven inkomen zijn de respondenten ingedeeld in vier inkomensgroepen. Deze indeling is gebaseerd op het Integraal inkomens- en vermogensonderzoek uit 2018 (CBS, 2021). De volgende inkomensgroepen zijn gehanteerd:

- Zeer laag inkomen: minder dan €21.100 per jaar.
- Laag inkomen: tussen €21.100 en €30.300 per jaar.
- Midden inkomen: tussen €30.300 en €59.800 per jaar.
- Hoog inkomen: €59.800 per jaar of hoger.

Omdat in dit onderzoek inkomen van de respondenten gebaseerd is op het maandinkomen, zijn deze vermelde bedragen omgerekend naar maandbedragen. Dit is gedaan door de benoemde jaarinkomens te delen door 12. Op basis van deze indeling zijn vier dummyvariabelen aangemaakt, waarbij elke dummy aangeeft of een respondent binnen een bepaalde inkomenscategorie valt. Concreet betekent dit dat voor elke inkomenscategorie een aparte dummyvariabele is gemaakt, waarbij de waarde 1 aangeeft dat de respondent tot die groep behoort, en 0 als dit niet het geval is.

Inkomen is in dit onderzoek een categorische variabele via dummyvariabelen. Hier is voor gekozen omdat dit het mogelijk maakt om verschillen tussen specifieke inkomensgroepen goed zichtbaar te maken. Door het gebruik van dummy's wordt het niet alleen zichtbaar of er verschillen bestaan tussen inkomensgroepen, maar kan ook per groep afzonderlijk worden vastgesteld hoe sterk deze verschillen ten opzichte van de referentiegroep.

3.2.3 Toekomstzekerheid

De toekomstzekerheid die de respondenten ervaren, is gemeten met een vraag uit de studie *Economic Situation: Income > Wave 11*. Aan de respondenten werd de volgende vraag gesteld: 'Verwacht u dat uw financiële situatie de komende 12 maanden zal verbeteren of verslechteren?'. De antwoordmogelijkheden op deze vraag waren (1) zal sterk verbeteren, (2) zal licht verbeteren, (3) zal ongeveer gelijk blijven, (4) zal licht verslechteren, (5) zal sterk verslechteren, en (9) ik weet het niet.

Binnen de gehanteerde definitie van economische onzekerheid wordt benadrukt dat zowel de huidige financiële situatie als de verwachte toekomstige stabiliteit van belang zijn (Bossert & D'Ambrosio, 2013). Deze vraag is gebruikt om in kaart te brengen in hoeverre respondenten veranderingen verwachten in hun toekomstige financiële situatie, wat aansluit bij de definitie.

Geen van de respondenten heeft gekozen voor antwoordcategorie (9) Ik weet het niet. De data zijn bewerkt door de antwoordmogelijkheden te spiegelen, zodat een hogere waarde meer toekomstzekerheid weerspiegelt. De variabele toekomstzekerheid is in dit onderzoek een ordinale variabele, aangezien er een duidelijke rangorde is zonder gelijke afstand.

3.2.4 Buurtkenmerken: overlast in de buurt en sociale cohesie

De variabele buurtkenmerken wordt in dit onderzoek opgesplitst in fysieke en sociale buurtkenmerken. Uit de literatuur blijkt dat beide typen kenmerken afzonderlijk een rol spelen in het verklaren van de veiligheidsbeleving (Kamphuis et al., 2010). De fysieke buurtkenmerken zijn gemeten aan de hand van twaalf vragen afkomstig uit de studie *Neighbourhood Perceptions*. Respondenten werd gevraagd: 'Kunt u voor de volgende problemen aangeven hoe vaak ze voorkomen in uw buurt?'. De problemen die in deze vragen zijn opgenomen, betreffen zwerfafval of afval naast containers, hondenpoep, kapotte fietsen, overlast door rondhangende jongeren, overlast door rondhangende ouderen, geluidsoverlast, ruzies of vechtpartijen, de geur van marihuana, mensen die alcohol drinken op straat, mensen die drugs gebruiken, vernieling of vandalisme, en slecht onderhouden voortuinen of stukjes groen. De antwoordmogelijkheden waren (1) heel vaak, (2) vaak, (3) soms en (4) nooit.

Om de betrouwbaarheid van deze vragen te toetsen, is de interne consistentie berekend. Deze bleek voldoende te zijn met een Cronbach's alpha van 0,82. Vervolgens zijn de antwoorden gespiegeld, zodat een hogere score staat voor meer ongunstige buurtkenmerken. Daarna zijn de antwoorden samengevoegd door het gemiddelde van de twaalf vragen te berekenen. Dit samengestelde gemiddelde vormt in dit onderzoek de variabele 'overlast in de buurt'. Overlast in de buurt wordt in dit onderzoek als een continue variabele behandeld. Hoewel de afzonderlijke items ordinaal van aard zijn, resulteert het berekenen van het gemiddelde van deze items in een variabele met een continue schaal.

De sociale buurtkenmerken zijn in dit onderzoek gemeten aan de hand van vijf vragen die zijn geselecteerd uit een bredere set van acht vragen over sociale kenmerken en diversiteit, afkomstig uit de studie *Neighbourhood Perceptions*. Omdat diversiteit geen onderdeel vormt van dit onderzoek, zijn de drie vragen hierover buiten beschouwing gelaten. De vijf geselecteerde vragen richten zich specifiek op sociale aspecten binnen de buurt.

Respondenten werd gevraagd in hoeverre zij het eens waren met de volgende stellingen: 'De mensen in deze buurt helpen elkaar', 'De mensen in de buurt kun je vertrouwen', 'Mensen in deze buurt delen dezelfde waarden', 'Mensen kennen elkaar in deze buurt nauwelijks' en 'In deze buurt gaat men op een prettige manier met elkaar om'. De antwoordmogelijkheden liepen van (1) helemaal oneens tot (5) helemaal eens.

Eén van de vragen is gespiegeld, zodat een hogere score prettigere buurtkenmerken weerspiegelt. Dit betreft de stelling: 'Mensen kennen elkaar in deze buurt nauwelijks'. Daarna is de interne consistentie van de schaal berekend, die voldoende bleek te zijn met een Cronbach's alpha van 0,86. Tot slot zijn de vijf vragen samengevoegd door het gemiddelde van de antwoorden te berekenen. Deze samengestelde score vormt in dit onderzoek de variabele 'sociale cohesie'. Ook sociale cohesie is in dit onderzoek een continue variabele.

3.2.5 Slachtofferschap

De vragen die slachtofferschap meten, zijn afkomstig uit de studie *'Conventional and Computer Crime Victimization > Wave 6*. De vragen komen uit een set van acht vragen waarin de respondenten werd bevraagd of zij in de afgelopen twee jaar slachtoffer zijn geweest van specifieke misdrijven. Deze misdrijven omvatten inbraak of poging tot inbraak, diefstal uit auto, diefstal portemonnee, tasje of ander privébezit, bedreiging via sociale media, bedreiging op een andere manier, mishandeling die zodanig ernstig was dat het een doktersbezoek noodzakelijk maakte, mishandeling waar geen doktersbezoek voor nodig was.

De antwoordmogelijkheden op deze vragen waren (1) ja, (2) nee, en (3) weet niet/wil niet zeggen. Geen van de respondenten heeft voor antwoordcategorie (3) gekozen. Vervolgens zijn dummyvariabelen gecreëerd. Respondenten kregen een '0' wanneer zij in geen van de gevallen slachtoffer waren geworden, en een '1' wanneer ze in ten minste één van de gevallen slachtoffer waren geworden. Slachtofferschap is in dit onderzoek een binaire variabele.

3.2.6 Diffuse angst

De vragen voor diffuse angst zijn afkomstig uit de studie *Profiles Baseline Questionnaire*. In deze vragenlijst werden diverse vragen gesteld over gevoelens van angst en somberheid. Voor dit onderzoek zijn vier vragen geselecteerd die specifiek aansluiten bij de betekenis van diffuse angst. Diffuse angst verwijst naar een algemeen gevoel van onzekerheid, onrust en spanning dat niet is gekoppeld aan een specifieke situatie of gebeurtenis (Britto, 2013).

De eerste vraag luidt: 'Ik voel me gespannen', met antwoordmogelijkheden variërend van 0 (meestal) tot 3 (helemaal niet). De tweede vraag: 'Ik krijg een soort angstgevoel alsof er elk moment iets vreselijks zal gebeuren', met antwoordmogelijkheden van 0 (heel zeker en vrij erg) tot 3 (helemaal niet). De derde vraag luidt: 'Ik maak me vaak ongerust', met antwoordcategorieën van 0 (heel erg vaak) tot 3 (alleen soms). De vierde vraag is: 'Ik krijg een soort benauwd, gespannen gevoel in mijn maag', met antwoordcategorieën van 0 (helemaal niet) tot 3 (heel vaak).

Om de antwoorden correct te interpreteren, zijn de eerste drie vragen gespiegeld zodat een hogere score een hogere mate van diffuse angst weerspiegelt. Tevens is de schaal aangepast van 0 tot 3 naar 1 tot 4, aangezien alle overige variabele ook lopen vanaf 1. Vervolgens is de interne consistentie van deze vier vragen berekend, met een Cronbach's alpha van 0.81, wat wijst op een goede betrouwbaarheid van de schaal. Tot slot zijn de vier vragen samengevoegd door het gemiddelde van de antwoorden te berekenen. Deze samengestelde variabele meet in dit onderzoek diffuse angst. Diffuse angst is in dit onderzoek een continue variabele, aangezien het gemiddelde is berekend over verschillende items.

3.2.7 Geslacht

De variabele geslacht is afkomstig uit de studie *Background Variables*. Hierbij konden de respondenten aangeven wat hun geslacht is. De antwoordmogelijkheden waren (1) man en (2) vrouw. De data zijn bewerkt, waarmee de antwoordmogelijkheid 'man' in dit onderzoek een waarde heeft van 0, en 'vrouw' een waarde van 1. In dit onderzoek wordt geslacht gemeten als een binaire variabele.

3.2.8 Leeftijd

De variabele leeftijd komt uit de studie Background Variables. De respondenten werd gevraagd naar hun geboortjaar, een vraag met een open antwoordoptie. Omdat de antwoorden het geboortjaar van de respondenten vertegenwoordigen en in dit onderzoek de leeftijd wordt gebruikt, is het geboortjaar van 2018 afgetrokken om de leeftijd te berekenen, aangezien 2018 het jaar is waarin de meeste data zijn verzameld. Leeftijd is een continue variabele.

3.2.9 Partner

De variabele partner komt uit de studie Background Variables. De respondenten werd gevraagd of het huishoofd samenwoont met een partner, gehuwd of ongehuwd. De antwoordmogelijkheden waren (0) nee, en (1) ja. Deze variabele is een binaire variabele.

3.2.10 Thuiswonende kinderen

De variabele thuiswonende kinderen komt uit de studie *Background Variables*. De respondenten werd naar het aantal kinderen gevraagd die thuis wonen. De antwoordmogelijkheden waren van 0 kinderen tot 9 kinderen of meer. Deze variabele is een ratio-variabele, omdat er sprake is van een absoluut nulpunt, namelijk geen kinderen.

3.3 Analyse opzet

Om antwoord te geven op de hoofdvraag van dit onderzoek: *"Hoe hangen huidig inkomen en toekomstzekerheid samen met de veiligheidsbeleving, en in hoeverre worden deze relaties verklaard door concrete angst en diffuse angst?"*, wordt een stapsgewijze analysemethode toegepast. Het doel is om zowel de directe als indirecte relaties tussen bestaansonzekerheid en de veiligheidsbeleving in kaart te brengen, en daarbij de rol van de mogelijke mediators inzichtelijk te maken.

Allereerst wordt een algemeen beeld geschetst van de variabelen in het onderzoek. Dit gebeurt aan de hand van beschrijvende statistieken. Vervolgens worden correlaties berekend tussen de variabelen om zicht te krijgen op de onderlinge samenhang. Tot slot worden gemiddelden van de variabelen vergeleken tussen categorieën van de veiligheidsbeleving. Dit geeft een eerste indruk van de mogelijke verbanden.

Vervolgens zijn twee ordinale logistische regressieanalyses uitgevoerd. Deze methode is geschikt wanneer er sprake is van een ordinale afhankelijke variabele. Binnen dit onderzoek heeft de afhankelijke variabele slechts vier antwoordmogelijkheden die ordinaal zijn opgebouwd, en daarom is een ordinale logistische regressie de meest geschikte methode.

De analyse is opgebouwd uit meerdere modellen. Elk model voegt stapsgewijs één of meerdere variabelen toe om ze de directe en indirecte effecten van inkomen en toekomstzekerheid in kaart te brengen, en de mediërende rol van buurtkenmerken, slachtofferschap en diffuse angst te toetsen. In bijlage 1 zijn de verdelingen van de variabelen te zien. De afhankelijke variabele, de veiligheidsbeleving, heeft vier antwoordmogelijkheden en deze zijn niet gelijk verdeeld. De groep mensen die zich onveilig voelt, omvat maar een klein aantal respondenten. Daarom worden eerst modellen geschat waarbij de belangrijkste relaties aan bod komen. Vervolgens worden variabelen toegevoegd, zoals de controle variabelen om te controleren of het effect blijft bestaan.

Model 1: Dit model bevat enkel de dummyvariabelen die het inkomen weerspiegelen. Met dit model wordt onderzocht of mensen met een lager inkomen zich inderdaad onveiliger voelen. Dit model laat het directe effect van inkomen op de veiligheidsbeleving zien.

Model 2: Om te onderzoeken waardoor het effect van inkomen verklaard kan worden, wordt in dit model de mediators, buurtkenmerken, gemeten als overlast en sociale cohesie, en slachtofferschap toegevoegd. Met dit model kan worden nagegaan of het effect van inkomen afneemt zodra deze factoren worden meegenomen. Dit model biedt inzicht in het mechanisme achter het effect van inkomen op de veiligheidsbeleving

Model 3: In dit model wordt vervolgens diffuse angst toegevoegd. Dit model is bedoeld om hypothese 1 te toetsen, waarbij wordt verondersteld dat het negatieve effect van inkomen op de veiligheidsbeleving grotendeels verklaard wordt door buurtkenmerken en slachtofferschap, terwijl diffuse angst een minder grote rol speelt. Door alle drie de mediators op te nemen, wordt zichtbaar in hoeverre elk van deze variabelen bijdraagt aan het verklaren van het effect van inkomen.

Model 4: Tot slot worden aan dit model de controle variabelen toegevoegd. Deze variabelen worden opgenomen om alternatieve verklaringen voor de relatie tussen inkomen en de veiligheidsbeleving uit te sluiten.

Model 5: Vanaf dit model verschuift de focus naar toekomstzekerheid, als tweede component van bestaansonzekerheid. In dit model wordt enkel toekomstzekerheid toegevoegd. Met dit model kan worden onderzocht of mensen met zorgen over de toekomst een lagere veiligheidsbeleving hebben. Dit model laat het directe effect van toekomstzekerheid op de veiligheidsbeleving zien.

Model 6: In dit model wordt diffuse angst toegevoegd. Hiermee wordt onderzocht of diffuse angst als verklarende factor dient tussen toekomstzekerheid en veiligheidsbeleving. Met dit model kan worden nagegaan of het effect van toekomstzekerheid afneemt zodra diffuse angst wordt meegenomen, wat wijst op een mediërende rol.

Model 7: Vervolgens worden in dit model buurtkenmerken en slachtofferschap toegevoegd. Middels dit model kan hypothese 2 worden getoetst, waarbij wordt verondersteld dat het effect van toekomstzekerheid op de veiligheidsbeleving grotendeels verklaard wordt door diffuse angst, terwijl buurtkenmerken en slachtofferschap een minder grote rol spelen. Door alle drie de mediators op te nemen, wordt zichtbaar in hoeverre elk van deze variabelen bijdraagt aan het verklaren van het effect van toekomstzekerheid.

Model 8: Tot slot worden aan dit model de controle variabelen toegevoegd. Deze variabelen worden opgenomen om alternatieve verklaringen voor de relatie tussen toekomstzekerheid en de veiligheidsbeleving uit te sluiten.

Model 9: Als laatste wordt een volledig model geschat waarin beide componenten van bestaansonzekerheid tegelijk worden opgenomen, samen met de mediators en controle variabelen. Dit model geeft een compleet beeld van de variabelen die samenhangen met de veiligheidsbeleving.

4. Resultaten

4.1 Beschrijvende resultaten

4.1.1 Beschrijvende statistieken

Om een eerste indruk te krijgen van de achtergrond van de respondenten, zijn beschrijvende statistieken berekend. De resultaten zijn weergegeven in tabel 2. Opvallend is dat mensen zich gemiddeld genomen behoorlijk veilig voelen ($M = 3.61$, $SD = 0.65$). De antwoordmogelijkheden liepen hierbij van 1 (zeer onveilig) tot 4 (zeer veilig), wat betekent dat de gemiddelde score dicht bij de hoogste categorie ligt. Dit is ook af te lezen aan het percentage respondenten dat zich zeer veilig voelt (69%), tegenover het aantal respondenten dat zich zeer onveilig (1%) en een beetje onveilig voelt (6%).

Deze verdeling kan leiden tot een vertekend beeld, aangezien mensen met een lage veiligheidsbeleving ondervertegenwoordigd zijn in dit onderzoek. Ter vergelijking blijkt uit de veiligheidsmonitor uit 2019, die het dichtst aansluit op het jaartal van de gebruikte data, dat 14% van de Nederlanders zich weleens onveilig voelt in eigen buurt (CBS, 2019). Daarnaast geeft 32% aan zich in algemene zin wel eens onveilig te voelen. In dit onderzoek ligt het percentage met 7% aanzienlijk lager, waardoor de resultaten niet geheel representatief zijn voor mensen die zich wel eens onveilig voelen.

De verdeling van het huishoudinkomen onder de respondenten is ongelijk. Zoals verwacht behoort het grootste deel tot de groep met een midden inkomen (41%). Meer dan een kwart van de respondenten geeft aan een zeer laag inkomen te hebben (26%), ook bijna een kwart van de respondenten geeft aan een laag inkomen te hebben (23%), terwijl slechts een klein deel behoort tot de groep met een hoog inkomen (8%). Binnen de steekproef heeft dus meer dan de helft van de respondenten een (zeer) laag inkomen, terwijl slechts een klein aandeel een hoog inkomen heeft. Daarom wordt nader op de variabele inkomen ingezoomd in paragraaf 4.1.3.

Verder is in tabel 3 te zien is dat relatief weinig mensen slachtoffer zijn geweest van een misdrijf (15%). Wat betreft geslacht blijkt ongeveer één op de drie respondenten vrouw te zijn (32%). Dit betekent dat vrouwen ondervertegenwoordigd zijn in het onderzoek. Een mogelijke verklaring voor de ondervertegenwoordiging van vrouwen is de gehanteerde

steekproefmethode. Bij de selectie van huishoudhoofden is het aannemelijk dat mannen relatief sterk vertegenwoordigd zijn.

Ook blijkt het gemiddeld aantal thuiswonende kinderen laag ($M = 0.42$, $SD = 0.89$). Bij de meeste respondenten woont minder dan één kind thuis. Dit valt mogelijk te wijten aan de relatief hoge leeftijd van de respondenten ($M = 59.83$, $SD = 15.40$). Het is mogelijk dat veel respondenten met een hogere leeftijd wel kinderen hebben, maar deze inmiddels niet meer thuis wonen.

4.1.2 Correlaties

Om beter inzicht te krijgen in de onderlinge relaties tussen de variabelen, zijn correlatieanalyses uitgevoerd. De resultaten hiervan zijn te vinden in tabel 3. Afhankelijk van het meetniveau van de variabelen is gebruikgemaakt van verschillende associatiematen. Zo is Pearson's r toegepast bij combinaties van ordinale en continue variabelen, bij twee continue variabelen, bij de combinatie van ordinale en binaire variabelen en voor relaties tussen binaire en continue variabelen. Voor relaties tussen twee binaire variabelen is de phi-coëfficiënt berekend.

Respondenten zijn op basis van hun inkomen ingedeeld in vier groepen. Voor het berekenen van de correlaties, is uitgegaan van ordinale schaal gebaseerd op deze categorieën, en is dus niet van de gemaakte dummyvariabelen. Zoals verwacht hebben mensen met een hoger inkomen, een hogere veiligheidsbeleving ($r = 0.22$, $p < 0.01$). Hetzelfde geldt voor toekomstzekerheid. Wanneer mensen meer zekerheid ervaren, is hun veiligheidsbeleving iets hoger ($r = 0.09$, $p < 0.05$). Dit sluit aan bij het hoofdverband van dit onderzoek, waarbij wordt aangenomen dat mensen in bestaansonzekerheid een lagere veiligheidsbeleving hebben.

Wat opvallend is, is dat er geen correlatie te zien is tussen inkomen en toekomstzekerheid. In dit onderzoek wordt verondersteld dat inkomen en toekomstzekerheid elk op een andere wijze samenhangen met de veiligheidsbeleving. Toch is het opmerkelijk dat er helemaal geen verband is gevonden tussen deze twee componenten. Iemand met een hoger inkomen ervaart dus niet automatisch meer toekomstzekerheid dan iemand met een lager inkomen, terwijl deze aspecten samen wel bestaansonzekerheid vormen.

Bij de mediatoren komen de bevindingen grotendeels overeen met de verwachtingen. Zo voelen mensen zich minder veilig wanneer zij meer overlast ervaren in hun buurt ($r = -0.38$, $p < 0.01$), terwijl meer sociale cohesie samenhangt tot een hogere veiligheidsbeleving ($r = 0.33$, $p < 0.01$). Mensen die slachtoffer zijn geweest van een misdrijf voelen zich minder veilig ($r = -0.09$, $p < 0.05$), hoewel deze samenhang laag is. Verder blijkt dat mensen die meer diffuse angst ervaren, zich ook minder veilig voelen ($r = -0.25$, $p < 0.01$).

Wat betreft de samenhang met inkomen blijkt dat mensen met een hoger inkomen doorgaans minder overlast in hun buurt ervaren ($r = -0.17$, $p < 0.01$), en meer sociale cohesie in hun buurt hebben ($r = 0.17$, $p < 0.01$). Dit valt wederom in lijn met de verwachtingen. Opvallend is echter dat mensen met een lager inkomen niet vaker slachtoffer zijn geweest dan mensen met een hoger inkomen ($r = 0.01$, $p = \text{n.s.}$). Wel is er een relatie te zien met diffuse angst. Mensen met een lager inkomen, ervaren meer diffuse angst ($r = -0.11$, $p < 0.05$). Dezelfde relatie is te zien bij toekomstzekerheid. Wanneer mensen minder zekerheid ervaren, ervaren zij meer diffuse angst ($r = -0.11$, $p < 0.01$).

4.1.3 Variabele inkomen

Binnen de steekproef blijkt dat meer dan de helft van de respondenten een (zeer) laag inkomen heeft, terwijl slechts een klein deel tot de groep met een hoog inkomen behoort. Dit wijkt enigszins af van de landelijke inkomensverdeling in 2018, waarin circa 20% een zeer laag inkomen had, 20% een laag inkomen, 40% een middeninkomen en 20% een hoog inkomen (CBS, 2024a). In vergelijking met het landelijke beeld zijn in deze steekproef dus iets meer mensen met een (zeer) laag inkomen vertegenwoordigd, terwijl het aandeel met een hoog inkomen een stuk kleiner is. Omdat inkomen in dit onderzoek een afhankelijke variabele vormt, is het inkomen afgezet tegen de overige variabelen binnen dit onderzoek. Vooral is gekeken hoe de controle variabelen mogelijk samenhangen met de inkomensverdeling en wat een verklaring kan zijn voor de afwijking van het landelijke beeld.

In tabel 4 is te zien dat bijna de helft van de vrouwen tot de groep met een zeer laag inkomen behoort (48%), terwijl bij mannen het grootste deel binnen het midden inkomen valt (49%). Leeftijd laat geen duidelijk verschil zien. Het hebben van een partner lijkt daarentegen wel van belang. Bijna de helft van de mensen zonder partner heeft een zeer laag inkomen (49%), terwijl mensen mét partner vooral in de middeninkomensgroep vallen

(58%). Dit verschil is verklaarbaar doordat inkomen in dit onderzoek is gemeten aan de hand van het huishoudinkomen. Wanneer er geen partner is, ontbreekt er vaak een tweede inkomen, waardoor het totale huishoudinkomen lager zal zijn. Daarnaast hebben de respondenten met een hoog inkomen gemiddeld meer thuiswonende kinderen ($M = 1.25$, $SD = 1.40$) dan respondenten met een zeer laag inkomen ($M = 0.11$, $SD = 0.42$).

Hieruit valt op te maken dat het verschil tussen de steekproef en het landelijk gemiddelde deels verklaard kan worden door de samenstelling van de steekproef. Zo is één op de drie respondenten vrouw, waarbij de helft tot een zeer lage inkomensgroep behoort. Daarnaast heeft ongeveer de helft van de respondenten geen partner, en ook binnen deze groep is een zeer laag inkomen het meest voorkomend. Vooral het aantal hoge inkomens wijkt echter af van het landelijk gemiddelde. Dit verschil kon niet worden verklaard door de overige variabelen in het onderzoek. Daarom is het van belang om bij de interpretatie van de resultaten voorzichtig te zijn met het generaliseren naar de hogere inkomensgroep.

Tabel 2: Beschrijvende statistieken

<i>Variabelen</i>	<i>Gemiddelde (standaarddeviatie)</i>	<i>Minimum</i>	<i>Maximum</i>	<i>N totaal</i>
Veiligheidsbeleving	3.61 (0.65)	1	4	636
- zeer onveilig	1% = zeer onveilig			
- een beetje onveilig	6% = een beetje onveilig			
- een beetje veilig	24% = een beetje veilig			
- zeer veilig	69% = zeer veilig			
Inkomen		0	1	636
- Zeer laag inkomen	26% = zeer laag inkomen			
- Laag inkomen	23% = laag inkomen			
- Midden inkomen	41% = midden inkomen			
- Hoog inkomen	8% = hoog inkomen			
Toekomstzekerheid	2.94 (0.66)	1	5	636
Overlast in de buurt	1.60 (0.37)	1	3.17	636
Sociale cohesie	3.57 (0.74)	1	5	636
Slachtofferschap	15% = slachtoffer	0	1	636
Diffuse angst	1.60 (0.55)	1	4	636
Geslacht (vrouw)	32% = vrouw	0	1	636
Leeftijd	59.83 (15.40)	20	92	636
Partner	54% = heeft partner	0	1	636
Aantal thuiswonende kinderen	0.42 (0.89)	0	5	636

Voor nominale variabelen bij percentages weergegeven

Tabel 3: Correlaties tussen de variabelen

<i>Variabelen</i>	<i>Veiligheids- beleving</i>	<i>Inkomen</i>	<i>Toekomst- zekerheid</i>	<i>Overlast in de buurt</i>	<i>Sociale cohesie</i>	<i>Slachtoffer- schap</i>	<i>Diffuse angst</i>	<i>Geslacht</i>	<i>Leeftijd</i>	<i>Partner</i>
Inkomen	<i>a</i> 0.22**	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toekomst- zekerheid	<i>a</i> 0.09*	<i>a</i> 0.05	-	-	-	-	-	-	-	-
Overlast in de buurt	<i>a</i> -0.38**	<i>a</i> -0.17**	<i>a</i> -0.03	-	-	-	-	-	-	-
Sociale cohesie	<i>a</i> 0.33**	<i>a</i> 0.17**	<i>a</i> 0.04	<i>a</i> -0.39**	-	-	-	-	-	-
Slachtoffer- schap	<i>a</i> -0.09*	<i>a</i> 0.01	<i>a</i> -0.02	<i>a</i> 0.16**	<i>a</i> -0.06	-	-	-	-	-
Diffuse angst	<i>a</i> -0.25**	<i>a</i> -0.11*	<i>a</i> -0.11**	<i>a</i> 0.17**	<i>a</i> -0.13**	<i>a</i> 0.07	-	-	-	-
Geslacht (vrouw)	<i>a</i> -0.28**	<i>a</i> -0.31**	<i>a</i> -0.03	<i>a</i> 0.04	<i>a</i> -0.01	<i>b</i> 0	<i>a</i> 0.09*	-	-	-
Leeftijd	<i>a</i> -0.01	<i>a</i> -0.04	<i>a</i> -0.29**	<i>a</i> -0.13**	<i>a</i> 0.07	<i>a</i> -0.05	<i>a</i> -0.09*	<i>a</i> -0.17**	-	-
Partner	<i>a</i> 0.17**	<i>a</i> 0.55**	<i>a</i> 0.02	<i>a</i> -0.11**	<i>a</i> 0.18**	<i>b</i> -0.02	<i>a</i> -0.09*	<i>b</i> -0.46	<i>a</i> 0.08	-
Thuisw. kinderen	<i>a</i> 0.10*	<i>a</i> 0.32**	<i>a</i> 0.10*	<i>a</i> -0.04	<i>a</i> 0.11**	<i>a</i> 0.07	<i>a</i> 0.02	<i>a</i> -0.10*	<i>a</i> -0.28**	<i>a</i> 0.27**

N = 636

* Significantie bij $p < 0.05$, ** Significantie bij $p < 0.01$

a: Pearsons rho

b: Phi

Tabel 4: Gemiddelde per categorie inkomen

	<i>Inkomen</i>				
	1. Zeer laag inkomen (26%)	2. Laag inkomen (23%)	3. Midden inkomen (41%)	4. Hoog inkomen (8%)	Toetsmaat
Veiligheidsbeleving					
- zeer onveilig	75%	13%	0%	13%	V = 0.16
- een beetje onveilig	61%	25%	11%	3%	X ² (3) = 46.85, $p < 0.01$
- een beetje veilig	29%	24%	44%	4%	
- zeer veilig	22%	24%	44%	10%	
Toekomstzekerheid	2.93 (SD = 0.71)	2.88 (SD = 0.56)	2.95 (SD = 0.66)	3.09 (SD = 0.77)	F (3, 632) = 1.62, $p = 0.20$
Overlast in de buurt	1.68 (SD = 0.43)	1.63 (SD = 0.36)	1.55 (SD = 0.33)	1.51 (SD = 0.26)	F (3, 632) = 18.14, $p < 0.01$
Sociale cohesie	3.42 (SD = 0.83)	3.44 (SD = 0.76)	3.70 (SD = 0.66)	3.78 (SD = 0.58)	F (3, 632) = 21.1, $p < 0.01$
Slachtofferschap					
- geen slachtoffer	27%	23%	42%	8%	V = 0.06
- wel slachtoffer	23%	29%	39%	9%	X ² (3) = 2.20, $p = 0.53$
Diffuse angst	1.71 (SD = 0.64)	1.58 (SD = 0.51)	1.56 (SD = 0.50)	1.52 (SD = 0.48)	F (3, 632) = 8.91, $p < 0.01$
Geslacht					V = 0.35
- man	16%	25%	49%	10%	X ² (3) = 76.62, $p < 0.01$
- vrouw	48%	21%	25%	6%	
Leeftijd	56.85 (SD = 17.60)	63.52 (SD = 13.92)	59.94 (SD = 14.91)	58.19 (SD = 12.16)	F (3, 632) = 0.71, $p = 0.54$
Partner					V = 0.55
- geen partner	49%	28%	22%	1%	X ² (3) = 192.2, $p < 0.01$
- wel partner	8%	20%	58%	15%	
Aantal thuiswonende kinderen	0.11 (SD = 0.42)	0.25 (SD = 0.63)	0.55 (SD = 0.97)	1.25 (SD = 1.40)	F (3, 632) = 29.47, $p < 0.01$

N = 636

4.2 Regressieanalyse resultaten

Aan de hand van verschillende ordinale logistische regressie analyses, wordt inzichtelijk gemaakt hoe bestaansonzekerheid samenhangt met de veiligheidsbeleving en welke variabelen hier een verklarende rol in spelen. Hierbij wordt gekeken naar de helling ('b'). Deze helling geeft aan hoe een verandering in de variabele de kans beïnvloedt dat iemand een hogere veiligheidsbeleving rapporteert. Een positieve waarde geeft aan dat de kans wordt vergroot op een hogere veiligheidsbeleving, terwijl een negatieve waarde juist de kans vergroot op een lagere veiligheidsbeleving.

4.2.1 Regressieanalyse inkomen

Eerst is gekeken naar de invloed van inkomen, waarmee antwoord kan worden gegeven op hypothese 1. De resultaten van deze modellen zijn terug te vinden in tabel 5. In model 1 zijn verschillende inkomensgroepen met elkaar vergeleken, waarbij mensen met een zeer laag inkomen als vergelijkingsgroep zijn genomen. De resultaten van model 1 laten zien dat hoe hoger het inkomen, hoe groter de kans is dat mensen zich veiliger voelen. Mensen met een laag inkomen voelen zich iets veiliger dan mensen met een zeer laag inkomen ($b = 0.60$, $p = 0.01$). Bij een middeninkomen is het veiligheidsgevoel nog groter ($b = 0.88$, $p < 0.01$). Mensen met een hoog inkomen hebben het hoogste veiligheidsgevoel ($b = 1.54$, $p < 0.01$).

In model 2 zijn overlast in de buurt, sociale cohesie en slachtofferschap toegevoegd. Het verschil tussen de inkomensgroepen blijft zichtbaar, maar neemt af bij midden- en hoog inkomen. Dat betekent dat een deel van het verschil in veiligheidsbeleving tussen inkomensgroepen verklaard wordt door concrete angst. Opvallend is dat het effect voor mensen met een laag inkomen juist iets toeneemt ($b = 0.70$, $p < 0.01$). Verder blijkt dat overlast in de buurt de veiligheidsbeleving verlaagt ($b = -1.73$, $p < 0.01$). Sociale cohesie verhoogt juist de kans dat mensen zich veilig voelen ($b = 0.63$, $p < 0.01$). Slachtofferschap heeft geen duidelijke invloed op de veiligheidsbeleving.

In model 3 is diffuse angst toegevoegd. De resultaten laten zien dat mensen met meer diffuse angst zich minder veilig voelen ($b = -0.65$, $p < 0.01$). Hoewel de verschillen tussen de inkomensgroepen iets afneemt wanneer diffuse angst wordt meegenomen, blijft het verschil wel bestaan. Dit betekent dat diffuse angst wél een rol speelt, maar niet de belangrijkste

verklaring is voor het lagere veiligheidsbeleving bij mensen met een lager inkomen. Ook blijkt in dit model dat slachtofferschap geen effect heeft. Of iemand slachtoffer is geweest lijkt dus geen invloed te hebben op de veiligheidsbeleving.

Tot slot zijn in model 4 ook de controle variabelen toegevoegd. Wanneer hiermee rekening wordt gehouden, verdwijnt het directe effect van inkomen. Dit duidt erop dat de lagere veiligheidsbeleving vooral wordt verklaard door andere factoren, namelijk de controle variabelen binnen dit onderzoek.

Dit laatste model laat wederom zien dat overlast in de buurt een sterk negatief effect heeft op de veiligheidsbeleving ($b = -1.81, p < 0.01$). Sociale cohesie blijft een positieve rol spelen ($b = 0.79, p < 0.01$). Ook diffuse angst draagt bij aan een lagere veiligheidsbeleving ($b = -0.71, p < 0.01$). Verder is te zien dat vrouwen zich minder veilig voelen dan mannen ($b = -1.61, p < 0.01$) en ook oudere mensen zich vaker onveilig voelen dan jongere mensen ($b = -0.01, p < 0.01$).

Kijkend naar hypothese 1: *'Mensen met een lager inkomen hebben een lagere veiligheidsbeleving. Dit komt vooral doordat zij vaker wonen in buurten met ongunstige kenmerken en vaker slachtoffer worden van criminaliteit. Diffuse angst speelt een minder grote rol.'*, is te zien dat deze slechts deels wordt bevestigd. Ten eerste komt het hoofdverband overeen met de hypothese. Mensen met een lager inkomen ervaren inderdaad een lagere veiligheidsbeleving. Om een mediërend effect vast te kunnen stellen, zoals in de hypothese wordt verondersteld, is het noodzakelijk dat inkomen ook samenhangt met de mediators die samen concrete angst representeren. Uit de correlatieanalyse blijkt dat inkomen inderdaad samenhangt met buurtkenmerken, maar niet met slachtofferschap. Daarmee kan slachtofferschap geen mediërende rol vervullen in dit verband. De regressieanalyses laten vervolgens zien dat het verschil in veiligheidsbeleving deels kan worden verklaard door buurtkenmerken. Dit sluit aan bij de hypothese. In tegenstelling tot de verwachting blijkt slachtofferschap geen rol te spelen, terwijl diffuse angst juist belangrijker blijkt dan verwacht.

Ook is gekeken hoe goed de modellen passen bij de data, oftewel hoeveel de modellen kunnen verklaren van de veiligheidsbeleving. Dit is gemeten aan de hand van drie factoren,

de AIC-waarde, de pseudo R^2 en de LR-toets. Te zien is dat de AIC-waarde steeds lager wordt, van 1026 in model 1 naar 865 in model 4. Hoe lager deze waarde is, hoe beter het model bij de data past. De pseudo R^2 loopt van 0.03 in model 1 naar 0.20 in model 4. Dat betekent dat model 4 ongeveer 20% van de verschillen in de veiligheidsbeleving kan verklaren. De LR-toets in elk model is significant, wat betekent dat elk model een verbetering is ten opzichte van het voorgaande model. Kortom, model 4 geeft de meest volledige verklaring van de veiligheidsbeleving binnen de gebruikte dataset.

4.2.2 Regressieanalyse toekomstzekerheid

Vanaf model 5 is de aandacht verschoven naar toekomstzekerheid als verklaring voor verschillen in veiligheidsbeleving, om antwoord te kunnen geven op hypothese 2. De resultaten van deze modellen zijn terug te vinden in tabel 6. In model 5 komt naar voren dat mensen die zich zekerder voelen over hun toekomst, een grotere kans hebben om zich ook veiliger te voelen ($b = 0.31, p = 0.02$).

In model 6 is de variabele diffuse angst toegevoegd als mogelijke mediator. Het effect van toekomstzekerheid blijft positief, maar neemt iets af ($b = 0.26, p = 0.05$). Dit suggereert dat diffuse angst deels de relatie tussen toekomstzekerheid en de veiligheidsbeleving verklaart. Daarnaast blijkt dat mensen met meer diffuse angst zich duidelijk minder veilig voelen ($b = -0.83, p < 0.01$).

Model 7 voegt ook buurtkenmerken, als overlast in de buurt en sociale cohesie, en slachtofferschap toe. Wanneer hiermee rekening wordt gehouden, verdwijnt het directe effect van toekomstzekerheid op de veiligheidsbeleving. Dit betekent dat het effect van toekomstzekerheid vooral loopt via deze variabelen. Diffuse angst blijft een negatief effect houden ($b = -0.68, p < 0.01$). Ook buurtkenmerken hebben invloed. Mensen die meer overlast in hun buurt ervaren, voelen zich onveiliger ($b = -1.72, p < 0.01$), en sociale cohesie leidt tot een hogere veiligheidsbeleving ($b = 0.64, p < 0.01$). Slachtofferschap heeft net als in eerdere modellen geen duidelijk effect op de veiligheidsbeleving.

Tot slot zijn in het laatste model ook de controlevariabelen opgenomen. Ook voor toekomstzekerheid geldt dat het effect wegvalt zodra andere variabelen worden meegenomen. Ook bevestigt dit model het effect van diffuse angst ($b = -0.72, p < 0.01$),

overlast in de buurt ($b = -1.82, p < 0.01$), en sociale cohesie ($b = 0.79, b < 0.01$). En net als eerdere modellen heeft slachtofferschap geen effect op de veiligheidsbeleving, voelen vrouwen zich minder veilig dan mannen ($b = -1.63, p < 0.01$), en voelen ouderen zich minder veilig dan jongere mensen ($b = -0.02, p < 0.01$).

Hypothese 2 van dit onderzoek luidt: *“Mensen die zich zorgen maken over hun toekomst hebben een lagere veiligheidsbeleving. Dit komt vooral doordat zij meer diffuse angst ervaren. Slachtofferschap en buurtkenmerken spelen een minder grote rol”*. Ook deze hypothese wordt deels bevestigd. Allereerst komt het hoofdverband overeen met de hypothese. Mensen met een lagere toekomstzekerheid, ervaren inderdaad een lagere veiligheidsbeleving. Om een mediërend effect vast te kunnen stellen, zoals de hypothese veronderstelt, is het noodzakelijk dat toekomstzekerheid samenhangt met de veronderstelde mediator diffuse angst. Uit de correlatieanalyse blijkt dat dit inderdaad het geval is. Minder toekomstzekerheid gaat samen met meer diffuse angst. De regressieanalyses laten vervolgens zien dat diffuse angst een verklaring vormt voor het verband tussen toekomstzekerheid en de veiligheidsbeleving. Dit sluit aan bij de hypothese. In tegenstelling tot de verwachting spelen buurtkenmerken echter wél een belangrijke rol. Omdat er geen samenhang is gevonden tussen toekomstzekerheid en buurtkenmerken, kan er echter geen sprake zijn van een mediërend effect. Slachtofferschap zoals verwacht geen rol.

Voor deze modellen is ook gekeken hoe goed ze bij de data passen. Te zien is dat de AIC-waarde steeds lager wordt, van 1042 in model 5 naar 866 in model 8. De pseudo R^2 loopt van 0 in model 5 naar 0.19 in model 8. Dat betekent dat model 4 ongeveer 19% van de verschillen in de veiligheidsbeleving kan verklaren. De LR-toets in elk model is significant, wat betekent dat elk model een verbetering is ten opzichte van het voorgaande model. Kortom, model 8 geeft de meest volledige verklaring van de veiligheidsbeleving binnen de gebruikte dataset.

4.2.3 Regressieanalyse totaal model

In het laatste model is een totaaloverzicht gemaakt van alle eerder onderzochte variabelen die van invloed kunnen zijn op de veiligheidsbeleving. Het totaal model is terug te vinden in tabel 7. De resultaten laten zien dat inkomen nog steeds enige invloed heeft, hoewel deze

effecten net niet statistisch significant zijn. Mensen met een laag inkomen ($b = 0.49$, $p = 0.07$) en een hoog inkomen ($b = 0.91$, $p = 0.07$) voelen zich iets veiliger dan mensen met een zeer laag inkomen. Voor mensen met een midden inkomen is geen duidelijk verschil gevonden.

Toekomstzekerheid blijkt in dit model geen invloed meer te hebben op de veiligheidsbeleving. Dat bevestigt de eerdere bevindingen dat het verband tussen toekomstzekerheid en de veiligheidsbeleving grotendeels verklaard wordt door andere variabelen.

Overlast in de buurt blijft een sterke voorspeller. Hoe meer overlast mensen ervaren, hoe lager hun veiligheidsbeleving ($b = -1.81$, $p < 0.01$). Sociale cohesie heeft een positief effect. Meer sociale cohesie in buurten zorgt ervoor dat mensen zich veiliger voelen ($b = 0.79$, $p < 0.01$). Ook diffuse angst heeft opnieuw een duidelijk negatief verband met de veiligheidsbeleving ($b = -0.69$, $p < 0.01$).

Net als in eerdere modellen blijkt slachtofferschap geen invloed te hebben op de veiligheidsbeleving. Voor de controle variabelen geldt weer dat vrouwen zich minder veilig voelen dan mannen ($b = -1.60$, $p < 0.01$), en dat oudere mensen zich onveiliger voelen dan jongere mensen ($b = -0.03$, $p < 0.01$).

Voor het totaal model is ook gekeken hoe goed deze aansluit bij de data. De AIC-waarde van 866,86 zegt op zichzelf weinig, maar in vergelijking met eerdere modellen, zoals model 4 en model 8, blijkt dat deze waarde nauwelijks verschilt. Dit duidt erop dat het totaal model geen duidelijke verbetering biedt ten opzichte van de eerdere modellen. Ook de pseudo R^2 is in dit model vergelijkbaar met die van model 4 en model 8. 20% van de verschillen in de veiligheidsbeleving kan worden verklaard door het totaal model. De LR-toets ten opzichte van model 4 en model 8 zijn in beide gevallen niet significant. Het gezamenlijk opnemen van toekomstzekerheid en inkomen leidt dus niet tot een beter passend model.

Tabel 5: Resultaten van een ordinale logistische regressieanalyse met inkomen als onafhankelijke variabele

	Model 1			Model 2			Model 3			Model 4		
	b (SE)	t	p	b (SE)	t	p	b (SE)	t	p	b (SE)	t	p
Zeer laag inkomen (ref)												
Laag inkomen	0.60 (0.23)	2.57	0.01*	0.70 (0.25)	2.82	<0.01**	0.63 (0.25)	2.52	0.01*	0.48 (0.27)	1.77	0.08
Midden inkomen	0.88 (0.21)	4.27	<0.01**	0.64 (0.22)	2.90	<0.01**	0.59 (0.22)	2.65	<0.01**	0.33 (0.27)	1.23	0.22
Hoog inkomen	1.54 (0.41)	3.70	<0.01**	1.21 (0.43)	2.80	<0.01**	1.14 (0.43)	2.63	<0.01**	0.93 (0.49)	1.88	0.06
Overlast in de buurt				-1.73 (0.27)	-6.44	<0.01**	-1.66 (0.27)	-6.17	<0.01**	-1.81 (0.28)	-6.57	<0.01**
Sociale cohesie				0.63 (0.13)	4.71	<0.01**	0.61 (0.13)	4.55	<0.01**	0.79 (0.14)	5.63	<0.01**
Slachtofferschap				-0.12 (0.25)	-0.47	0.64	-0.11 (0.25)	-0.46	0.65	-0.18 (0.26)	-0.70	0.48
Diffuse angst							-0.65 (0.17)	-3.96	<0.01**	-0.71 (0.17)	-4.12	<0.01**
Geslacht (vrouw)										-1.61 (0.24)	-6.77	<0.01**
Leeftijd										-0.03 (0.01)	-3.96	<0.01**
Partner										-0.40 (0.25)	-1.58	0.11
Thuiswonende kinderen										0.03 (0.13)	0.22	0.83
AIC		1026.31			929.77			916.27			865.40	
Pseudo R ²		0.03			0.12			0.14			0.20	
LR-toets		26.01	<0.01**		102.55	<0.01**		15.49	<0.01**		58.87	<0.01**

N = 636

* Significantie bij $p > 0.05$, ** Significantie bij $p < 0.01$

Tabel 6: Resultaten van een ordinale logistische regressieanalyse met toekomstzekerheid als onafhankelijke variabele

	Model 5			Model 6			Model 7			Model 8		
	b (SE)	t	p	b (SE)	t	p	b (SE)	t	p	b (SE)	t	p
Toekomstzekerheid	0.31 (0.13)	2.36	0.02*	0.26 (0.13)	1.96	0.05*	0.25 (0.14)	1.81	0.07	0.12 (0.15)	0.81	0.42
Diffuse angst				-0.83 (0.16)	-5.17	<0.01**	-0.68 (0.16)	-4.13	<0.01**	-0.72 (0.17)	-4.19	<0.01**
Overlast in de buurt							-1.72 (0.27)	-6.45	<0.01**	-1.82 (0.27)	-6.64	<0.01**
Sociale cohesie							0.64 (0.13)	4.87	<0.01**	0.79 (0.14)	5.64	<0.01**
Slachtofferschap							-0.04 (0.25)	-0.17	0.87	-0.14 (0.26)	-0.55	0.58
Geslacht (vrouw)										-1.63 (0.23)	-6.97	<0.01**
Leeftijd										-0.02 (0.01)	-3.37	<0.01**
Partner										-0.24 (0.22)	-1.06	0.29
Thuiswonende kinderen										0.08 (0.13)	0.62	0.53
AIC		1042.65			1017.71			921.18			866.01	
Pseudo R ²		<0.00			0.03			0.13			0.19	
LR-toets		5.67	0.02*		26.95	<0.01**		102.53	<0.01**		63.17	<0.01**

N = 636

* Significantie bij $p < 0.05$, ** Significantie bij $p < 0.01$

Tabel 7: Resultaten van een ordinale logistische regressieanalyse, totaal model

Model 9			
	b (SE)	t	p
Zeer laag inkomen (ref)			
Laag inkomen	0.49 (0.27)	1.79	0.07
Midden inkomen	0.34 (0.27)	1.25	0.21
Hoog inkomen	0.91 (0.50)	1.83	0.07
Toekomstzekerheid	0.11 (0.15)	0.74	0.46
Overlast in de buurt	-1.81 (0.28)	-6.56	<0.01**
Sociale cohesie	0.79 (0.14)	5.61	<0.01**
Slachtofferschap	-0.17 (0.26)	-0.67	0.51
Diffuse angst	-0.69 (0.17)	-4.03	<0.01**
Geslacht (vrouw)	-1.60 (0.24)	-6.76	<0.01**
Leeftijd	-0.03 (0.01)	-3.57	<0.01**
Partner	-0.40 (0.25)	-1.58	0.11
Thuiswonende kinderen	0.03 (0.13)	0.21	0.84
AIC		866.86	
Pseude R ²		0.20	
LR-toets t.o.v. model 4		0.55	0.46
LR-toets t.o.v. model 8		5.16	0.16

N = 636

* Significantie bij $p < 0.05$, ** Significantie bij $p < 0.01$

5. Conclusie en discussie

5.1 Terugkoppeling vraagstelling

In dit onderzoek staat de vraag centraal: *"Hoe hangen huidig inkomen en toekomstzekerheid samen met de veiligheidsbeleving, en in hoeverre worden deze relaties verklaard door concrete en diffuse angst?"*. Het verkrijgen van inzicht in deze relatie is relevant omdat het laat zien hoe ongelijkheid in inkomen en toekomstzekerheid doorwerkt in gevoelens van veiligheid. Hiermee draagt dit onderzoek bij aan een beter begrip van hoe ongelijkheid van invloed is op het leven.

De verwachting was dat twee verschillende mechanismen een rol zouden spelen in de relatie tussen bestaansonzekerheid en de veiligheidsbeleving. Inkomen zou vooral samenhangen via concrete angst, en toekomstzekerheid vooral via diffuse angst. De resultaten laten zien dat bestaansonzekerheid inderdaad samenhangt met de veiligheidsbeleving. Mensen met een lager inkomen en mensen die zich onzeker voelen over hun toekomst ervaren een lagere veiligheidsbeleving. De onderliggende mechanismen verlopen echter niet geheel volgens verwachting.

Voor inkomen geldt dat de verschillen in veiligheidsbeleving deels verklaard worden door buurtkenmerken. Wie in buurten woont met meer overlast en minder sociale cohesie, voelt zich onveiliger. Slachtofferschap blijkt geen rol te spelen, terwijl diffuse angst wél een verklaring biedt. Ook achtergrondkenmerken zoals geslacht en leeftijd dragen bij. Inkomen beïnvloedt de veiligheidsbeleving dus zowel via concrete angst, als via diffuse angst en achtergrondkenmerken.

Voor toekomstzekerheid geldt dat diffuse angst een deel van de relatie met de veiligheidsbeleving verklaart, maar niet volledig. Zodra ook concrete angst wordt meegenomen, verdwijnt het directe effect van toekomstzekerheid. Buurtkenmerken blijken ook een belangrijke factor te zijn in de verklaring. Binnen concrete angst blijkt alleen buurtkenmerken een effect te hebben. Slachtofferschap speelt geen rol. Omdat toekomstzekerheid echter niet direct samenhangt met buurtkenmerken, is er geen sprake van een mediërend mechanisme. Ook achtergrondkenmerken zoals geslacht en leeftijd dragen weer bij aan deze verklaring.

Samenvattend laten de resultaten zien dat zowel concrete als diffuse angst een rol spelen in de relatie tussen bestaansonzekerheid en de veiligheidsbeleving. Inkomen hangt niet uitsluitend samen met concrete angst, en toekomstzekerheid niet uitsluitend met diffuse angst. Beide componenten van bestaansonzekerheid werken via meerdere mechanismen door in de veiligheidsbeleving.

5.2 Vergelijking met eerder onderzoek

Eerder onderzoek heeft waardevolle inzichten opgeleverd in de factoren die de relatie tussen bestaansonzekerheid en veiligheidsbeleving kunnen verklaren. Wanneer deze bestaande inzichten worden vergeleken met de resultaten van dit onderzoek, blijkt echter dat de overeenkomsten niet volledig zijn.

Te beginnen met concrete angst. Eerder onderzoek heeft aangetoond dat buurtkenmerken een belangrijke rol spelen in het bepalen van de veiligheidsbeleving (McGarrell et al., 1997; Skogan & Maxfield, 1981; Maas-de Waal, 2002; Oppelaar & Wittebrood, 2006; Scarborough et al., 2010). Dit beeld wordt in dit onderzoek bevestigd. Daarnaast toonde eerder onderzoek aan dat slachtofferschap ook een belangrijke rol speelt (Skogan & Maxfield, 1981; Stafford & Galle, 1984; Russo & Roccato, 2010). In dit onderzoek komt deze rol echter niet naar voren. Wel moet hierbij worden opgemerkt dat er een periode van twee jaar zit tussen het moment van slachtofferschap en de meting van de veiligheidsbeleving. Eerder onderzoek laat zien dat het effect van slachtofferschap vaak tijdelijk is (Russo & Roccato, 2010; Shippee, 2012). Het is dus mogelijk dat het slachtofferschap in deze steekproef te lang geleden heeft plaatsgevonden om nog invloed uit te oefenen, waardoor niet met volledige zekerheid kan worden geconcludeerd dat slachtofferschap geen rol speelt.

Ook voor diffuse angst zijn er meerdere onderzoeken die inzicht geven in het effect op veiligheidsbeleving (Gray et al., 2011; Britto, 2015), en deze rol wordt in dit onderzoek bevestigd.

Wat betreft bestaansonzekerheid laat eerder onderzoek zien dat inkomen vooral samenhangt met de factoren van concrete angst (Levitt, 1999; Van Wilsem et al., 2006; Kamphuis et al., 2010; Scarborough et al., 2010; Chamberlain & Hipp, 2015; Dollar et al.,

2019). Terwijl toekomstzekerheid vaker samenhangt met diffuse angst (Garland, 2001; Sweet et al., 2013; Kopasker et al., 2018; Learmans, 2021). Dit onderzoek bevestigt deels deze bevindingen. Het inkomen beïnvloedt de veiligheidsbeleving via buurtkenmerken, en toekomstzekerheid via diffuse angst.

Wat dit onderzoek echter toevoegt, is dat inkomen ook via diffuse angst invloed uitoefent op de veiligheidsbeleving, en dat toekomstzekerheid in relatie tot de veiligheidsbeleving mede wordt beïnvloed door buurtkenmerken. Hiermee wordt duidelijk dat de relatie tussen bestaansonzekerheid en veiligheidsbeleving complexer is dan eerder aangenomen, en dat zowel concrete als diffuse angst op meerdere manieren invloed uitoefenen op hoe veilig mensen zich voelen.

Wanneer mogelijke verklaringen worden gezocht voor de relatie tussen inkomen en diffuse angst, en tussen toekomstzekerheid en buurtkenmerken, blijkt dat eerder onderzoek als vergelijkbare verbanden heeft aangetoond. Ridley et al. (2020) tonen bijvoorbeeld aan dat inkomensverlies kan leiden tot diverse mentale problemen, waaronder angst en zorgen. Dit suggereert dat inkomen niet alleen samenhangt met concrete angst, maar mogelijk ook kan bijdragen aan zorgen over de toekomst. Een lage mate van toekomstzekerheid kan vervolgens diffuse angst versterken. Met andere woorden, inkomen zou via toekomstzekerheid invloed kunnen hebben op diffuse angst.

Voor de relatie tussen toekomstzekerheid en buurtkenmerken is eveneens onderzoek beschikbaar, maar meestal is de causaliteit de andere kant op. Zo laten Haines et al. (2020) zien dat het wonen in achtergestelde wijken samenhangt met een lage toekomstzekerheid. Een recente studie waarbij de causaliteit wel overeenkomt met die in dit onderzoek, toont aan dat afhankelijkheid van sociale bijstand samenhangt met verankering in achtergestelde buurten en onstabiel werk (Lin et al., 2025). Het ontvangen van sociale bijstand kan dus leiden tot onstabiel werk, wat op zijn beurt invloed kan hebben op de toekomstzekerheid. Oftewel, een laag inkomen kan bijdragen aan een lage toekomstzekerheid, en beide factoren kunnen gezamenlijk invloed uitoefenen op de kenmerken van de buurt. Ook hier blijkt dat inkomen en toekomstzekerheid mogelijk met elkaar samenhangen.

5.3 Beperkingen

Bij de interpretatie van de resultaten van dit onderzoek moeten een aantal beperkingen in acht worden genomen. Zoals benoemd is er sprake van een tijdsverschil tussen de variabelen. De veiligheidsbeleving en buurtkenmerken zijn gemeten in 2020, terwijl de overige variabelen uit 2018 afkomstig zijn. Hierdoor zit er een periode van twee jaar tussen de metingen. Het is mogelijk dat in deze twee jaar de situatie van de respondenten is veranderd. Ze hebben mogelijk een verandering in inkomen, zijn later nog wél slachtoffer geworden of hebben overige veranderingen in hun persoonlijk leven. Dit kan van invloed zijn op hoe zij in 2020 hun veiligheidsbeleving hebben ervaren. Hoewel de data van het LISS-panel het mogelijk maakt om een analyse uit te voeren op deze thema's, maakt het tijdsverschil het lastig om de relatie tussen de variabelen met zekerheid vast te stellen.

Een belangrijke beperking van dit onderzoek betreft de selectie van alleen de huishoudhoofden uit het LISS-panel. Deze keuze is gemaakt om te voorkomen dat meerdere leden uit één huishouden in de analyse werden meegenomen, aangezien dit zou kunnen leiden tot afhankelijkheid tussen de antwoorden. Een vergelijking van de steekproef vóór en na deze selectie laat echter zien dat de samenstelling van de dataset hierdoor is verschoven. Zo bestaat de uiteindelijke steekproef vaker uit mannen, zijn de respondenten gemiddeld ouder, hebben zij vaker geen partner en wonen er gemiddeld minder kinderen thuis. Deze verschuivingen hebben gevolgen voor de generaliseerbaarheid van de resultaten. Dit betekent dat de gevonden relaties vooral gelden voor de specifieke groep van huishoudhoofden en niet zomaar kunnen worden gegeneraliseerd naar de gehele bevolking. De veiligheidsbeleving en de rol van concrete of diffuse angst kunnen bij overige groepen wellicht een andere rol spelen. Zo kunnen vrouwen bijvoorbeeld gevoeliger zijn voor bepaalde vormen van criminaliteit, zoals intimidatie, waardoor de relatie met concrete angst in deze groep anders kan zijn.

Tot slot is de veiligheidsbeleving in dit onderzoek gemeten met slechts één vraag: "Hoe veilig voelt u zich in uw buurt wanneer u 's avonds alleen in uw buurt loopt?". Hoewel deze vraag veel wordt gebruikt in onderzoek naar de veiligheidsbeleving, en een goede indicatie geeft van de ervaren veiligheid, dekt deze stelling niet het volledige concept van de veiligheidsbeleving. De veiligheidsbeleving is immers breder dan de ervaren veiligheid's

avonds in de eigen buurt. Bovendien valt een groot deel van de respondenten binnen de groep die zich 'zeer veilig' voelt. Hierdoor is er een beperkte spreiding in de antwoorden. Daardoor is het mogelijk dat verschillen in hoe veilig mensen zich voelen onderbelicht is gebleven. Daarnaast kan de specifieke vraagstelling ertoe hebben geleid dat het effect van buurtkenmerken extra groot lijkt, omdat de vraag uitsluitend gericht is op de veiligheidsbeleving in de eigen buurt. Een meer uitgebreide meting van de veiligheidsbeleving had mogelijk een beter en vollediger beeld kunnen geven.

5.4 Aanbeveling voor vervolgonderzoek

De resultaten van dit onderzoek sluiten grotendeels aan bij bestaande literatuur, maar er kwamen ook twee verbanden naar voren die niet volledig overeenkomen met de verwachtingen. Het gaat hierbij om de relatie tussen inkomen en diffuse angst, en de relatie tussen toekomstzekerheid en buurtkenmerken. Eerder onderzoek dat gerelateerd is aan deze thema's biedt aanknopingspunten voor de verklaring van deze bevindingen. Zo wordt in deze onderzoeken gesuggereerd dat inkomen en toekomstzekerheid nauw met elkaar samenhangen, en dat deze samenhang mogelijk heeft bijgedragen aan de relaties die in dit onderzoek zijn waargenomen.

Echter, in dit onderzoek is geen bewijs voor de directe relatie tussen inkomen en toekomstzekerheid gevonden, wat eerder al als opvallend werd beschouwd. Andere onderzoeken benadrukken deze relatie juist, wat het belang van verder onderzoek naar de samenhang tussen de componenten van bestaansonzekerheid versterkt.

Bestaansonzekerheid is een complex concept. Zoals in de inleiding beschreven, zijn er meerdere definities of omschrijvingen. Door verder onderzoek te doen naar de componenten van bestaansonzekerheid en hoe deze met elkaar samenhangen, kan een beter begrip ontstaan van de mechanismen waarmee inkomen en toekomstzekerheid invloed uitoefenen op andere aspecten van het leven.

6. Bronvermelding

Akkermans, M., Derksen, E., Kennis, M., Kloosterman, R., & Moons, E. (2024, 1 maart).

Veiligheidsmonitor 2023. Centraal Bureau Voor de Statistiek. <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2024/veiligheidsmonitor-2023/3-veiligheidsbeleving>

Britto, S. (2013). 'Diffuse anxiety': The role of economic insecurity in predicting fear of crime.

Journal of Crime and Justice, 36(1), 18–34.

<https://doi.org/10.1080/0735648X.2011.631399>

Bossert, W., & D'Ambrosio, C. (2013). Measuring economic insecurity. *International*

Economic Review, 54(3), 1017–1030. <https://doi.org/10.1111/iere.12026>.

Caliso, R. A. C. C., Francisco, J. P. S., & Garcia, E. M. (2019). Broad Insecurity and Perceived

Victimization Risk. *Journal of Interdisciplinary Economics*, 32(2), 160-

179. <https://doi.org/10.1177/0260107919829966>

CBS, Nibud, & SCP. (2023). Op weg naar een nieuwe armoedegrens:

Tussenrapport van het gezamenlijke project 'Uniformering Armoedeafbakening'.

In *Sociaal en Cultureel Planbureau*. Centraal Bureau voor de Statistiek, Nibud & Sociaal en Cultureel Planbureau.

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2019). Veiligheidsbeleving – Veiligheidsmonitor 2019.

| CBS. <https://longreads.cbs.nl/veiligheidsmonitor-2019/veiligheidsbeleving/>

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2021). *Integraal inkomens- en vermogensonderzoek*

(IIV). CBS/Inkomensstatistiek. <https://denhaag.incijfers.nl/info/INKOMEN.pdf>

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2023, december 19). *De sociale context van armoede – Armoede en sociale uitsluiting 2023*. De Sociale Context van Armoede - Armoede en Sociale Uitsluiting 2023 | CBS. <https://longreads.cbs.nl/armoede-en-sociale-uitsluiting-2023/de-sociale-context-van-armoede/>

Centraal Bureau voor de statistiek. (2024a). *Inkomen van huishoudens; inkomensklassen, huishoudenskenmerken*. Centraal Bureau Voor de statistiek. <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/83932NED/table>

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2024b, 29 november). *Naar een brede werkdefinitie van bestaanszekerheid*. Centraal Bureau Voor de Statistiek. <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2024/vooronderzoek-monitoring-bestaanszekerheid/2-naar-een-brede-werkdefinitie-van-bestaanszekerheid>

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2025a, maart 4). *Geregistreeerde criminaliteit; tijdreeks vanaf 1948*. Centraal Bureau Voor de Statistiek. <https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/83723NED>

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2025b, 1 april). Inflatie in maart 3,7 procent bij snelle raming. *Centraal Bureau Voor de Statistiek*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2025/14/inflatie-in-maart-3-7-procent-bij-snelle-raming>

Chamberlain, A. W., & Hipp, J. R. (2015). It's all relative: Concentrated disadvantage within and across neighborhoods and communities, and the consequences for neighborhood crime. *Journal of Criminal Justice*, 43(6), 431-443.

Chataway, M., & Bourke, A. (2020). Fear of crime, disorder, and quality of life. *Geographies of behavioural health, crime, and disorder: The intersection of social problems and place*, 137-163.

- Cook, C. L., & Fox, K. A. (2011). Fear of property crime: Examining the effects of victimization, vicarious victimization, and perceived risk. *Violence & Victims*, 26(5). DOI: 10.1891/0886-6708.26.5.684
- Dollar, C. B., Donnelly, E. A., & Parker, K. F. (2019). Joblessness, poverty, and neighborhood crime: Testing Wilson's assertions of jobless poverty. *Social Currents*, 6(4), 343-360. DOI: 10.1177/2329496519836075
- Farrall, S., Gray, E., & Jackson, J. (2007). Theorising the fear of crime: The cultural and social significance of insecurities about crime. *Experience & expression in the fear of crime working paper*, (5).
- Garland, D. (2001). *The culture of control: Crime and social order in contemporary society*. Oxford university press.
- Goderis, B., & Verbeek-Oudijk, D. (2024). *Bestaanszekerheid: Hoofdstuk 9 van Sociale en culturele ontwikkelingen 2024*. Sociaal Cultureel Planbureau.
<https://www.scp.nl/binaries/scp/documenten/publicaties/2024/03/27/sociale-en-culturele-ontwikkelingen-2024/SCO+2024+hoofdstuk+9+-+Bestaanszekerheid.pdf>
- Gray, E., Jackson, J., & Farrall, S. (2011). Feelings and functions in the fear of crime: Applying a new approach to victimisation insecurity. *The British journal of criminology*, 51(1), 75-94.
- Haines, V. A., Godley, J., Hawe, P., & Shiell, A. (2009). Socioeconomic disadvantage within a neighborhood, perceived financial security and self-rated health. *Health and Place*, 15(1), 383-389. <https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2008.01.011>
- Hale, C. (1996). Fear of Crime: A Review of the Literature. *International Review Of Victimology*, 4(2), 79-150. <https://doi.org/10.1177/026975809600400201>
- Hollway, W., & Jefferson, T. (1997). The risk society in an age of anxiety: situating fear of crime. *British journal of sociology*, 255-266.

- Jackson, J. (2006). Introducing fear of crime to risk research. *Risk analysis: an international journal*, 26(1), 253-264.
https://eprints.lse.ac.uk/805/1/Introducing_fear_of_crime_to_risk_research.pdf
- Jackson, J. (2009). A psychological perspective on vulnerability in the fear of crime. *Psychology, Crime & Law*, 15(4), 365–390.
<https://doi.org/10.1080/10683160802275797>
- Kamphuis, C. B., Mackenbach, J. P., Giskes, K., Huisman, M., Brug, J., & Van Lenthe, F. J. (2010). Why do poor people perceive poor neighbourhoods? The role of objective neighbourhood features and psychosocial factors. *Health & place*, 16(4), 744-754.
- Keizer, K, Lindenberg, S, & Steg, L. (2008). *The Spreading of Disorder, Science, Vol. 322, No. 5908, Pp. 1681-1685.* <https://doi.org/10.1126/science.1161405>.
- Köber, G., Oberwittler, D., & Wickes, R. (2022). Old age and fear of crime: cross-national evidence for a decreased impact of neighbourhood disadvantage in older age. *Ageing & Society*, 42(7), 1629-1658. doi:10.1017/S0144686X20001683
- Kopasker, D., Montagna, C., & Bender, K. A. (2018). Economic insecurity: A socioeconomic determinant of mental health. *SSM - Population Health*, 6, 184–194.
<https://doi.org/10.1016/j.ssmph.2018.09.006>
- Laermans, R. (2021). *Gedeelde angsten: Kleine sociologie van maatschappelijke onzekerheid*. Boom.
- Levitt, S. D. (1999). The changing relationship between income and crime victimization. *Economic Policy Review*, 5(3). <https://ssrn.com/abstract=1014080>
- Lin, C., Daoud, A., & Brandén, M. (2025). To what extent do disadvantaged neighbourhoods

mediate social assistance dependency? Evidence from Sweden. *European Sociological Review*. <https://doi.org/10.1093/esr/jcaf016>

LISS panel. (2023). *LISS Panel*. <https://www.lissdata.nl/>

Maas-de Waal, C. (2002). 'Veiligheid, ontwikkelingen en stand van zaken'. In: J. de Hart (red.), *Zekere banden: sociale cohesie, leefbaarheid en veiligheid* (p. 245-278). Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

McGarrell, E., Giacomazzi, A., & Thurman, Q. (1997). Neighborhood disorder, integration, and the fear of crime*. *Justice Quarterly*, 14(3), 479–500.
<https://doi.org/10.1080/07418829700093441>

Oppelaar, J. & K. Wittebrood (2006) Angstige burgers? De determinanten van gevoelens van onveiligheid onderzocht. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau

Pantazis, C. (2000). "FEAR OF CRIME", VULNERABILITY AND POVERTY: Evidence from the British Crime Survey. *The British Journal of Criminology*, 40(3), 414–436.
<http://www.jstor.org/stable/23638940>

Pleysier, S. (2011). Over objectieve en subjectieve onveiligheid. *Tijdschrift voor veiligheid*, 10(4), 24-40. https://grenscriminaliteit.wdfiles.com/local--files/joey-max/Over_objectieve_en_subjectieve_onveiligheid.pdf

Raad voor Volksgezondheid & Samenleving. (2024). *Van overleven naar bloeien: bestaansonzekerheid voorkomen en verminderen*.
<https://www.raadrvs.nl/binaries/raadrvs/documenten/publicaties/2024/02/15/van-overleven-naar-bloeien/Van+overleven+naar+bloeien.pdf>

Ridley, M., Rao, G., Schilbach, F., & Patel, V. (2020). Poverty, depression, and anxiety: Causal evidence and mechanisms. *Science (New York, N.Y.)*, 370(6522).
<https://doi.org/10.1126/science.aay0214>

- Rohde, N., Tang, K. K., Osberg, L., & Rao, P. (2016). The effect of economic insecurity on mental health: Recent evidence from Australian panel data. *Social science & medicine*, 151, 250-258.
- Russo, S., & Roccato, M. (2010). How long does victimization foster fear of crime? A longitudinal study. *Journal of community psychology*, 38(8), 960-974.
<https://iris.unito.it/bitstream/2318/79481/1/Russo,%20%26%20Roccato.pdf>
- Scarborough, B. K., Like-Haislip, T. Z., Novak, K. J., Lucas, W. L., & Alarid, L. F. (2010). Assessing the relationship between individual characteristics, neighborhood context, and fear of crime. *Journal of criminal justice*, 38(4), 819-826.
- Shippee, N. D. (2012). Victimization, fear of crime, and perceived risk: Testing a vulnerability model of personal control. *Sociological Perspectives*, 55(1), 117-140. DOI: 10.1525/sop.2012.55.1.117.
- Skogan, W. G., & Maxfield, M. G. (1981). *Coping with crime: Individual and neighborhood reactions* (Vol. 124, pp. 74-77). Beverly Hills, CA: Sage Publications.
- Sociaal en Cultureel Planbureau. (z.d.). *Bestaanszekerheid vanuit een brede welvaartsperspectief*.
<https://www.scp.nl/onderzoeksprogramma/bestaanszekerheid-vanuit-een-brede-welvaartsperspectief>
- Stafford, J. C., & Galle, O. R. (1984). Victimization Rates, Exposure to Risk, and Fear of Crime. *Criminology*, 22(2), 173–185. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.1984.tb00295.x>
- Sweet, E., Nandi, A., Adam, E. K., & McDade, T. W. (2013). The high price of debt: Household financial debt and its impact on mental and physical health. *Social science & medicine*, 91, 94-100. doi:10.1016/j.socscimed.2013.05.009

Van Wilsem, J., Wittebrood, K., & De Graaf, N. D. (2006). Socioeconomic Dynamics of Neighborhoods and the Risk of Crime Victimization: A Multilevel Study of Improving, Declining, and Stable Areas in the Netherlands. *Social Problems*, 53(2), 226–247. <https://doi.org/10.1525/sp.2006.53.2.226>

7. Bijlagen

7.1 Non-respons

Om meer inzicht te verkrijgen in de variabelen binnen dit onderzoek is voor alle variabelen gekeken hoeveel respondenten geen antwoord hebben gegeven op de vragen. Zoals in hoofdstuk 3 is omschreven, worden niet alle vragenlijsten uit het LISS-panel onder alle panelleden uitgezet. Daardoor hebben niet alle respondenten de mogelijkheid gekregen om antwoord te geven op de geselecteerde vragen binnen dit onderzoek. Hieronder is te zien op welke wijze de datasets zijn toegevoegd en hoe de respondenten zijn verwijderd die niet zijn uitgenodigd voor alle vragenlijsten.

```
dataset_1 <- read_sav('sr20a_EN_1.0p.sav')
dataset_2 <- read_sav('ci18k_EN_2.0p.sav')
dataset_3 <- read_sav('ac18f_EN_1.0p.sav')
dataset_4 <- read_sav('pq18a_EN_1.0p.sav')
dataset_5 <- read_sav('avars_201801_EN_1.0p.sav')

samengevoegde_dataset <- dataset_1 %>%
  full_join(dataset_2, by = "nomem_encr") %>%
  full_join(dataset_3, by = "nomem_encr") %>%
  full_join(dataset_4, by = "nomem_encr") %>%
  full_join(dataset_5, by = "nomem_encr")

geselecteerde_dataset <- samengevoegde_dataset %>%
  dplyr::select(
    nomem_encr,
    sr20a_m, sr20a007, sr20a008, sr20a009, sr20a010, sr20a011,
    sr20a012, sr20a047, sr20a048, sr20a049, sr20a050, sr20a051,
    sr20a052, sr20a053, sr20a054, sr20a055, sr20a056, sr20a057,
    sr20a058, ci18k_m, ci18k261, wave, geslacht, positie, gebjaar,
    nettohh_f, aantalki, partner, ac18f_m, ac18f094, ac18f095, ac18f096,
    ac18f097, ac18f098, ac18f099, ac18f100, ac18f101, pq18a_m, pq18a020,
    pq18a022, pq18a024, pq18a028
  )

geselecteerde_dataset <- geselecteerde_dataset %>%
  filter(!is.na(sr20a_m) & !is.na(ci18k_m) & !is.na(wave) &
    !is.na(ac18f_m) & !is.na(pq18a_m))
```

De dataset bevatte na deze reeks aan filters 1.128 respondenten. In de onderstaande gegevens is enkel gekeken naar deze respondenten en de non-respons op de geselecteerde vragen.

7.1.1 Veiligheidsbeleving

Alle respondenten hebben antwoord gegeven op deze vraag.

1	2	3	4	<NA>
15	75	326	712	0

7.1.2 Inkomen

Inkomen is gemeten met één vraag. Te zien is dat 87 respondenten geen antwoord hebben gegeven op deze vraag. Deze respondenten zijn in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten.

0-1000	1001-2000	2001-3000	3001-4000	4001-5000
65	218	308	205	132
5001-6000	6000 en meer	<NA>		
54	59	87		

7.1.3 Toekomstzekerheid

Toekomstzekerheid is gemeten aan de hand van één vraag. Van de 1.128 respondenten hebben 131 respondenten geen antwoord gegeven op deze vraag. Deze respondenten zijn in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten.

1	2	3	4	5	<NA>
22	129	664	164	18	131

7.1.4 Overlast in de buurt

De variabele, overlast in de buurt, is gemeten aan de hand van 12 vragen. Er is af te lezen dat op elke vraag 3 respondenten geen antwoord hebben gegeven. Het is aannemelijk dat hij bij elke vraag om dezelfde respondenten gaat. Deze respondenten zijn in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten.

1	2	3	4	<NA>	1	2	3	4	<NA>	1	2	3	4	<NA>
81	124	579	341	3	4	20	166	935	3	9	32	411	673	3
1	2	3	4	<NA>	1	2	3	4	<NA>	1	2	3	4	<NA>
103	191	693	138	3	23	63	725	314	3	9	33	346	737	3
1	2	3	4	<NA>	1	2	3	4	<NA>	1	2	3	4	<NA>
20	31	343	731	3	2	12	243	868	3	10	46	571	498	3
1	2	3	4	<NA>	1	2	3	4	<NA>	1	2	3	4	<NA>
28	64	563	470	3	14	28	279	804	3	37	113	704	271	3

7.1.5 Sociale cohesie

De samengestelde variabele, sociale cohesie, is gemeten aan de hand van vijf vragen. Er is af te lezen dat alle respondenten antwoord hebben gegeven op de vragen.

1	2	3	4	5	<NA>
39	90	337	428	234	0
1	2	3	4	5	<NA>
50	128	395	435	120	0
1	2	3	4	5	<NA>
24	63	336	507	198	0
1	2	3	4	5	<NA>
180	355	366	173	54	0
1	2	3	4	5	<NA>
17	41	317	559	194	0

7.1.6 Slachtofferschap

De variabele slachtofferschap, is gemeten aan de hand van 8 vragen. Te zien is dat tussen de 6 en 9 respondenten geen antwoord hebben gegeven op deze vragen. Deze respondenten zijn buiten beschouwing gelaten in dit onderzoek.

1	2	<NA>	1	2	<NA>
35	1087	6	12	1109	7
1	2	<NA>	1	2	<NA>
25	1094	9	25	1095	8
1	2	<NA>	1	2	<NA>
32	1088	8	3	1118	7
1	2	<NA>	1	2	<NA>
96	1024	8	5	1115	8

7.1.7 Diffuse angst

De variabele diffuse angst is gemeten aan de hand van 4 vragen. Te zien is dat 4 respondenten geen antwoord hebben gegeven op deze vragen. Het is aannemelijk dat het om vier dezelfde respondenten gaat. Deze respondenten zijn uit de steekproef verwijderd.

0	1	2	3	<NA>
29	119	614	362	4

0	1	2	3	<NA>
28	131	358	607	4

0	1	2	3	<NA>
24	146	555	399	4

0	1	2	3	<NA>
726	351	44	3	4

7.1.8 Geslacht

Alle respondenten hebben antwoord gegeven op deze vraag.

1	2	<NA>
535	593	0

7.1.9 Leeftijd

Alle respondenten hebben antwoord gegeven op deze vraag.

1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944
3	1	1	2	1	3	1	3	6	8	6	7	9	10	19	12	26	19	23
1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963
25	36	28	26	32	45	33	22	29	33	28	28	27	28	18	25	14	20	30
1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982
15	16	14	14	20	21	23	16	15	25	12	12	10	14	11	14	22	7	6
1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
7	7	8	15	9	6	11	8	12	8	4	4	11	4	9	6	10	7	8
<NA>																		
0																		

7.1.10 Partner

Alle respondenten hebben antwoord gegeven op deze vraag.

0	1	<NA>
356	772	0

7.1.11 Thuiswonende kinderen

Alle respondenten hebben antwoord gegeven op deze vraag.

0	1	2	3	4	5	<NA>
761	137	150	65	10	5	0

7.2 Representativiteit dataset

Om inzicht te krijgen in de representativiteit van de gebruikte dataset, is een vergelijking gemaakt tussen de samenstelling van de steekproef vóór en na de selectie van de huishoudhoofden. Deze vergelijking is te vinden in tabel 8. Uit de vergelijking blijkt dat de steekproef op een aantal punten is veranderd. Na selectie bestaat de groep respondenten vaker uit mannen (68% versus 47%), ligt de gemiddelde leeftijd iets hoger (59.83 jaar versus 56.58 jaar), en hebben meer respondenten geen partner (46% versus 32%). Ook is het gemiddelde aantal thuiswonende kinderen lager geworden (0.42 versus 0.62).

Deze verschuivingen wijzen erop dat de selectie van huishoudhoofden heeft geleid tot een steekproef die minder representatief is voor de oorspronkelijke populatie. In het bijzonder geldt dit voor vrouwen en mensen met een partner. Ook jongeren en huishoudens met kinderen zijn in iets mindere mate ondervertegenwoordigd.

Tabel 8: vergelijking dataset vóór en na selectie van huishoudhoofden

	Dataset vóór selectie huishoudhoofden (N=1128)	Dataset na selectie huishoudhoofden (N=636)
Geslacht	47% = man 53% = vrouw	68% = man 32% = vrouw
Leeftijd	56.58 (16.73)	59.83 (15.40)
Partner	32% = geen partner 68% = wel partner	46% = geen partner 54% = wel partner
Thuiswonende kinderen	0.62 (1.02)	0.42 (0.89)

7.3 Wijzigingen

7.3.1 Inkomen

Voor de variabele inkomen zijn vier dummy variabelen gemaakt.

```
dataset_volledig <- dataset_volledig %>%
  mutate(
    inkomensgroep = case_when(
      nettohh_f < 1758 ~ "Zeer laag",
      nettohh_f >= 1758 & nettohh_f < 2525 ~ "Laag",
      nettohh_f >= 2525 & nettohh_f < 4983 ~ "Midden",
      nettohh_f >= 4983 ~ "Hoog"
    ),
    zeer_laag_inkomen = ifelse(inkomensgroep == "Zeer laag", 1, 0),
    laag_inkomen = ifelse(inkomensgroep == "Laag", 1, 0),
    midden_inkomen = ifelse(inkomensgroep == "Midden", 1, 0),
    hoog_inkomen = ifelse(inkomensgroep == "Hoog", 1, 0)
  )
```

7.3.2 Toekomstzekerheid

De antwoorden van de respondenten zijn gespiegeld.

```
dataset_volledig <- dataset_volledig %>%
  mutate(ci18k261_s = 6 - ci18k261)
```

7.3.3 Overlast in de buurt

De antwoorden van de respondenten zijn gespiegeld voor het gebruik van de variabele. Ook is de Cronbach's alpha berekend.

```
dataset_volledig$sr20a047_s <- 5 - dataset_volledig$sr20a047
dataset_volledig$sr20a048_s <- 5 - dataset_volledig$sr20a048
dataset_volledig$sr20a049_s <- 5 - dataset_volledig$sr20a049
dataset_volledig$sr20a050_s <- 5 - dataset_volledig$sr20a050
dataset_volledig$sr20a051_s <- 5 - dataset_volledig$sr20a051
dataset_volledig$sr20a052_s <- 5 - dataset_volledig$sr20a052
dataset_volledig$sr20a053_s <- 5 - dataset_volledig$sr20a053
dataset_volledig$sr20a054_s <- 5 - dataset_volledig$sr20a054
dataset_volledig$sr20a055_s <- 5 - dataset_volledig$sr20a055
dataset_volledig$sr20a056_s <- 5 - dataset_volledig$sr20a056
dataset_volledig$sr20a057_s <- 5 - dataset_volledig$sr20a057
dataset_volledig$sr20a058_s <- 5 - dataset_volledig$sr20a058
```

```
95% confidence boundaries
      lower alpha upper
Feldt    0.8  0.82  0.84
Duhachek 0.8  0.82  0.84
```

7.3.4 Sociale cohesie

Eén van de vragen is gespiegeld, en de Cronbach's alpha is berekend.

```
dataset_volledig$sr20a011_s <- 6 - dataset_volledig$sr20a011
```

```
95% confidence boundaries
      lower alpha upper
Feldt    0.84  0.86  0.87
Duhachek 0.84  0.86  0.87
```

7.3.5 Slachtofferschap

Er is een dummyvariabele gemaakt voor de variabele slachtofferschap.

```
dummy_slachtoffer_items <- c(
  "ac18f094", "ac18f095", "ac18f096", "ac18f097",
  "ac18f098", "ac18f099", "ac18f100", "ac18f101"
)

dataset_volledig$slachtofferschap <- as.integer(
  rowSums(dataset_volledig[dummy_slachtoffer_items] == 1, na.rm = TRUE) > 0
)
```

7.3.6 Diffuse angst

Voor het gebruik van de gebruik van de variabele diffuse angst zijn drie variabelen gespiegeld. Ook zijn de variabelen van schaal 0 t/m 3, gewijzigd naar 1 t/m 4. Ook is de Cronbach's alpha berekend.

```
dataset_volledig$pq18a020_s <- 4 - dataset_volledig$pq18a020
dataset_volledig$pq18a022_s <- 4 - dataset_volledig$pq18a022
dataset_volledig$pq18a024_s <- 4 - dataset_volledig$pq18a024
dataset_volledig$pq18a028_s <- dataset_volledig$pq18a028 + 1
```

```
95% confidence boundaries
      lower alpha upper
Feldt    0.78  0.81  0.83
Duhachek 0.78  0.81  0.83
```

7.3.7 Geslacht

De data zijn bewerkt, waarmee de antwoordcategorie 'man' nu een waarde heeft van 0, en 'vrouw' een waarde van 1.

```
dataset_volledig <- dataset_volledig %>%  
  mutate(geslacht = geslacht - 1)
```

7.3.8 Leeftijd

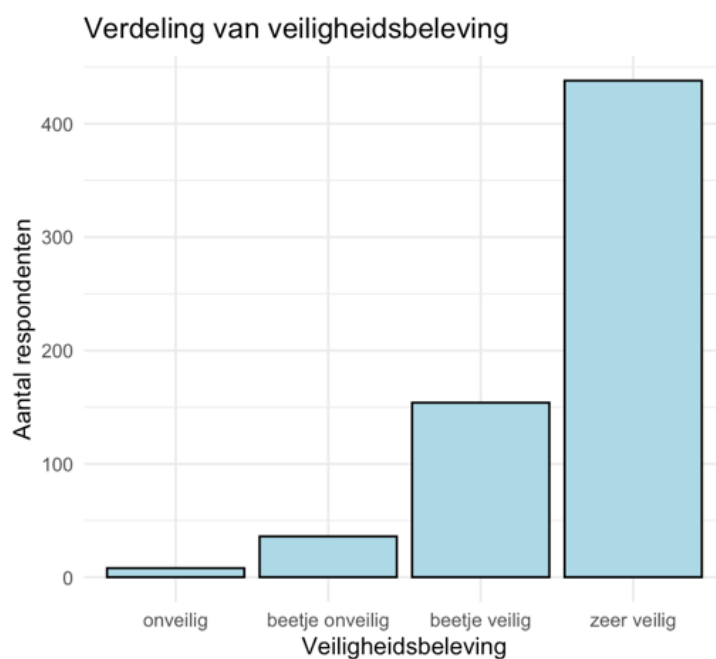
De data zijn gewijzigd door het geboortjaar af te trekken van 2018.

```
dataset_volledig$leeftijd <- 2018 - dataset_volledig$gebjaar
```

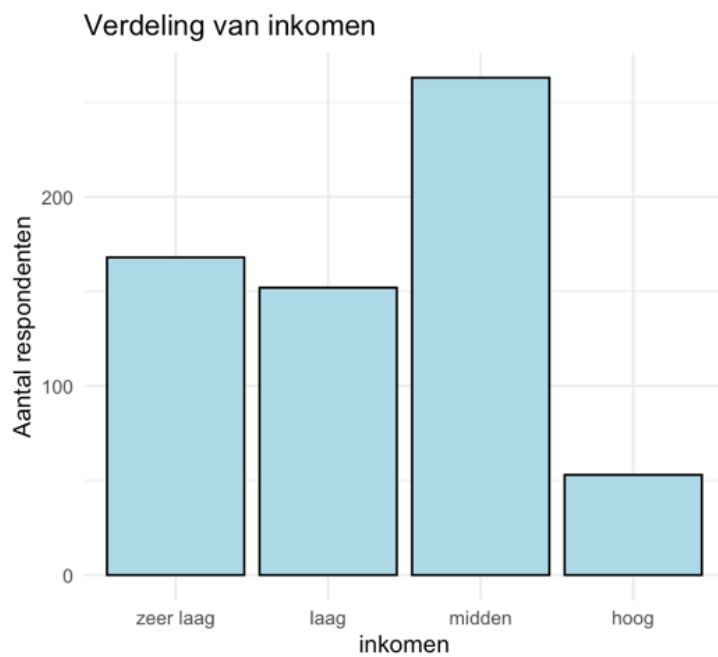
7.4 Verdeling variabelen

Na het selecteren van de huishoofden en het doorvoeren van de wijzigingen, zijn de variabelen klaar voor het gebruik binnen dit onderzoek. De onderstaande figuren laten de verdeling van de variabelen zien zoals ze zijn gebruikt binnen dit onderzoek. Het omvat dus de 636 respondenten met wie het onderzoek is uitgevoerd.

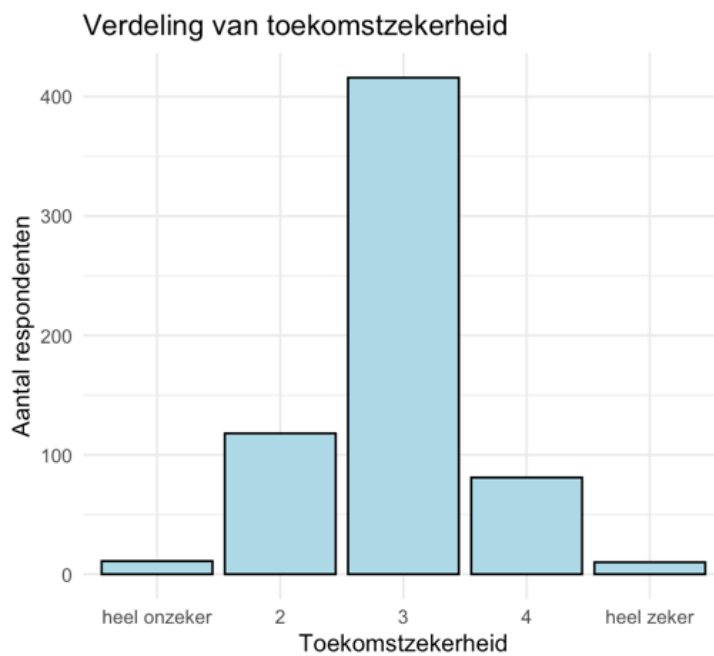
7.4.1 Veiligheidsbeleving

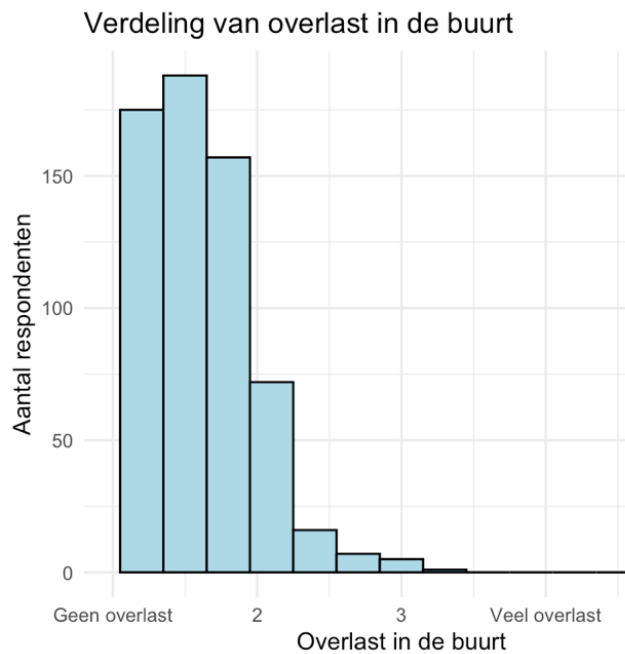
7.4.2 Inkomen

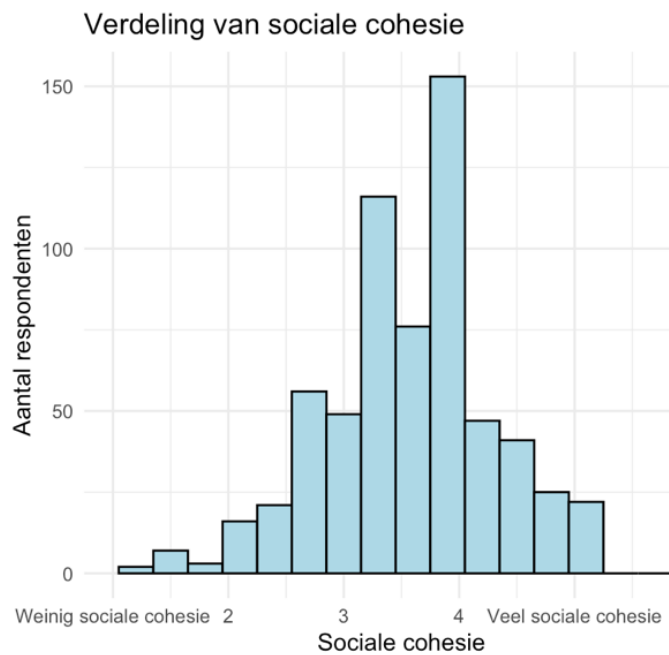
7.4.3 Toekomstzekerheid

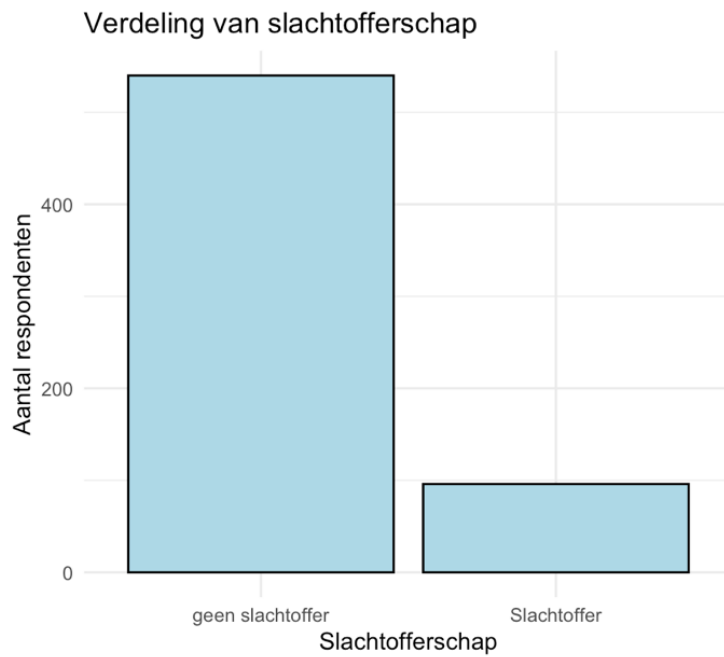
7.4.4 Overlast in de buurt

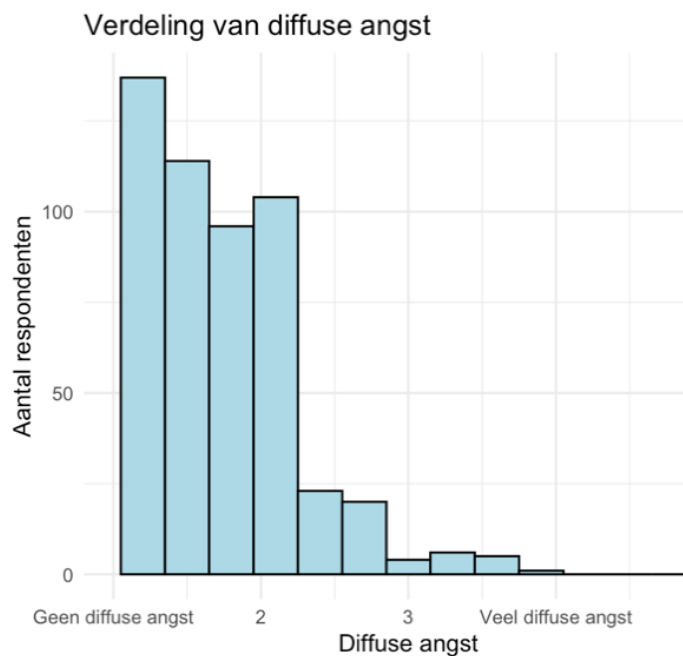
7.4.5 Sociale cohesie

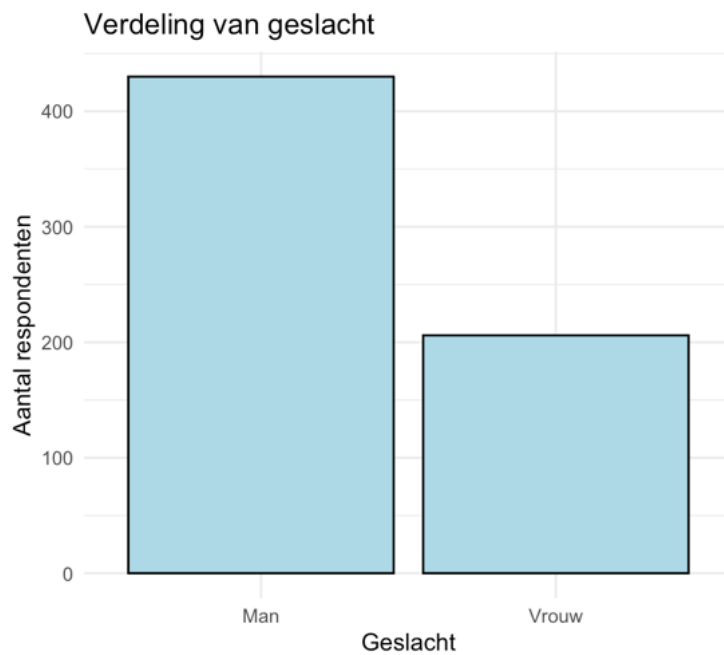
7.4.6 Slachtofferschap

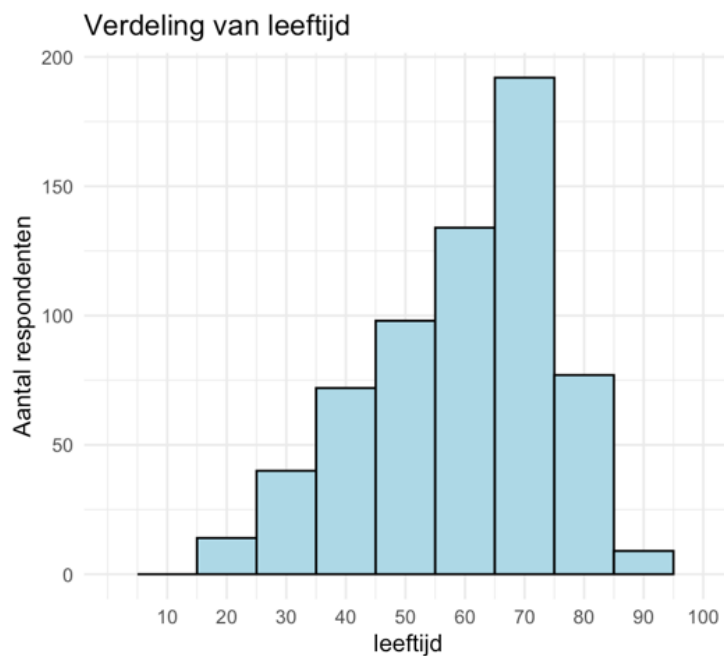
7.4.7 Diffuse angst

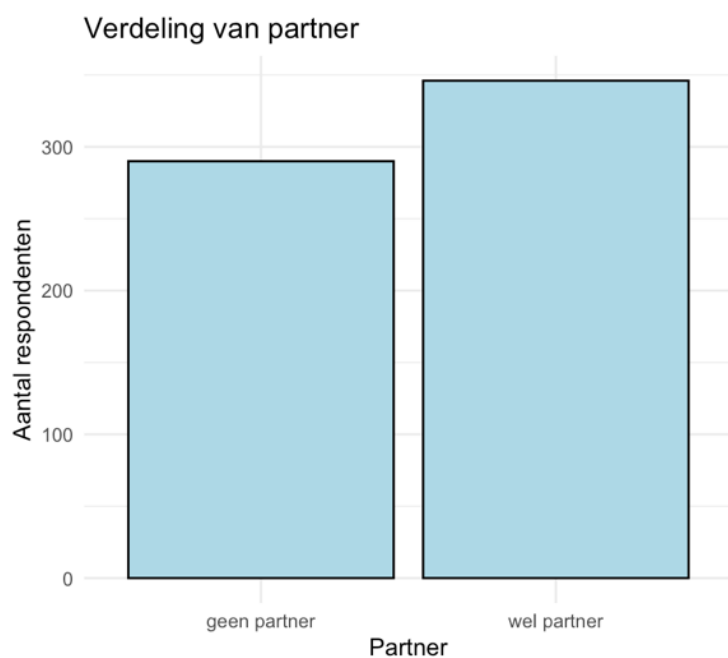
7.4.8 Geslacht

7.4.9 Leeftijd

7.4.10 Partner

7.4.11 Thuiswonende kinderen

